

Kansalaistottelemattomuus poliisin tehtävänä

Case Elokapina
Alina Katajisto & Jenni Laivonen

3/2022

TIIVISTELMÄ

Tekijät: Alina Katajisto & Jenni Laivonen

Julkaisun nimi: Kansalaistottelemattomuus poliisin tehtävänä-Case Elokapina

Opinnäytetyön muoto: Tutkimuksellinen

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Sanna Luoma

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tehdä katsaus kansalaistottelemattomuuteen ja sitä Suomessa harjoittavaan Elokapina -ympäristöliikkeeseen. Tutkimuksessa käydään läpi poliisin toimintaa tämän kaltaisissa mielenosoituksissa ja perehdytään toiminnan taustalla vaikuttaviin toimivaltuuksiin. Tutkimuksen aineistona toimivat pääosin aiheeseen liittyvät uutisartikkelit.

Elokapina-liike on ollut paljon julkisuudessa viime aikoina, ja puhuttanut myös poliisiorganisaatiossa. Elokapinan mielenosoitukset aiheuttavat Helsingissä poliisitehtäviä, koska niissä hyödynnetään kansalaistottelemattomuutta aktivismin keinona. Kansalaistottelemattomuus tarkoittaa lain rikkomista, josta aiheutuu poliisille tehtävä. Perustuslain suojaama sananvapaus ja rikollinen toiminta sotivat keskenään näissä mielenosoituksissa ja niihin liittyvissä päätöksissä. Sekä poliisi, että Elokapina saavat näistä tapahtumista paljon mediahuomiota.

Tämä tutkimus selvittää kirjallisuuskatsauksen keinoin Elokapinan aiheuttamien poliisitehtävien laatua ja vaikuttimia niiden taustalla. Tutkimus esittelee viittä Elokapinan järjestämää mielenosoitusta ja pohtii poliisin toimintaa niissä.

Tutkimuksen johtopäätöksissä pohditaan poliisin toimivaltuuksia ja toimintaan johtaneita syitä sekä mielenosoituksissa käytettävän kansalaistottelemattomuuden tulevaisuutta. Poliisitoiminnassa on havaittavissa muutoksia jo lyhyellä aikavälillä ja tässä tutkielmassa nostamme pohdinnassa esiin muutamia mielestämme mahdollisia vaikuttavia tekijöitä muutoksen taustalla.

Sivumäärä: 30

Tarkastuskuukausi ja vuosi: 03/2022

Avainsanat: Mielenosoitus, Elokapina, poliisi, kansalaistottelemattomuus, kirjallisuuskatsaus

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 TUTKIMUSASETELMA	6
2.1 Tutkimuskysymykset ja aihe	6
2.2 Aikaisempi tutkimus	6
2.3 Tutkimuksen tekeminen	7
2.4 Aineistonkeruu- ja analyysimenetelmä	7
3 KANSALAISTOTTELEMATTOMUUS ja elokapina	9
3.1 Kansalaistottelemattomuus	9
3.2 Elokapina- Extinction Rebellion	11
3.3 Elokapinan toimintaan osallistuminen	11
3.4 Elokapinan vaatimukset ja periaatteet	12
3.5 Elokapinan toimintakonsensus	12
4 LAINSÄÄDÄNTÖ	14
4.1 Perustuslaki	14
4.2 Kokoontumislaki luvut 1–3	14
4.3 Kokoontumislain mukaiset poliisin tehtävät sekä seuraamukset	15
4.4 Poliisilaki	16
4.5 Pakkokeinolaki	16
4.6 Rikoslaki	17
5 ELOKAPINAN AIHEUTTAMAT POLIISITEHTÄVÄT	18
5.1 Kaisaniemenkatu	18
5.2 Kesäkapina Mannerheimintiellä	20
5.3 Syyskapina Mannerheimintiellä	21
5.4 Valtioneuvoston linna	22
5.5 Sörnäisten rantatie	24
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	25
6.1 Elokapinan toiminta	25
6.2 Poliisin toimintamahdollisuudet	27
7 POHDINTA	29
7.1 Luotettavuusarviointi	30
7.2 Itsearviointi	31
LÄHTEET	33

1 JOHDANTO

Mielenosoitukset ilmasto- ja ympäristöasioissa ovat olleet runsaasti julkisuudessa ja esillä mediassa viimevuosien aikana ja huoli ilmaston tilasta on kasvanut. Näissä mielenosoituksissa valtioilta vaaditaan toimia ilmaston lämpenemisen pysäyttämiseksi sekä ilmasto- ja ympäristöhätätilan julistamista. Mielenosoitukset ovat saaneet paljon huomiota mediassa, koska niissä on usein hyödynnetty kansalaistottelemattomuutta. Paljon huomiota on herättänyt maailmanlaajuinen Extinction Rebellion järjestö, joka on perustettu Iso-Britanniassa lokakuussa 2018. Tämä järjestö taistelee ilmaston puolesta ja järjestää maailmanlaajuisia kapinaviikkoja sekä paikallisia aktioita. Suomessa tämä järjestö toimii nimellä Elokapina.

Tämä opinnäytetyö käsittelee kansalaistottelemattomuutta ja sitä toiminnan keinona hyödyntävää Elokapina -ympäristöliikettä. Elokapina aloitti toimintansa marraskuussa 2018. Suomessa varsinkin juuri Elokapina -liikkeen mielenosoitukset ovat olleet viime aikoina paljon julkisuudessa ja herättäneet keskustelua toiminnan laillisuudesta ja sen vuoksi myös poliisin toiminta mielenosoituksissa on joutunut tarkastelun alle. Keskustelua on käyty poliisin toiminnasta näissä tilanteissa ja myös mielenosoittajien toimintaa on kyseenalaistettu. Poliisitoiminnalle olennaisena näemme erilaisiin mielenosoituksiin tutustumisen ja poliisin toimivaltuuksien tarkastelun. Aihe on ollut runsaasti esillä julkisuudessa, minkä vuoksi koemme sen ajankohtaiseksi. Kansalaistottelemattomuuden peruseriaate on jonkin lain rikkominen, jonka noudattamista poliisi valvoo. Tästä ristiriidasta johtuen kansalaistottelemattomuudesta aiheutuu lähes poikkeuksetta poliisille tehtävä.

Mielenosoitukset tulevat jatkossa varmasti lisääntymään ilmastokysymysten ollessa pinnalla, minkä vuoksi koemme tarpeelliseksi esitellä kansalaistottelemattomuutta aktivismin keinona hyödyntävää Elokapinaa. Poliisin toiminta ja toimivaltuudet näissä tilanteissa ovat myös puhuttaneet ja siksi perehdymme lainsäädännön poliisille antamiin toiminnan keinoihin. Lisäksi käsittelemme kansalaistottelemattomuuden käsitettä ja sen avulla vaikuttamisen peruseriaatteita. Laajempi ymmärrys Elokapinasta ja kansalaistottelemattomuudesta sekä poliisin toimivalta ja velvollisuudet ovat mielenosoituksissa molempien osapuolien tärkeää ymmärtää.

Case-tutkimuksemme avulla pyrimme esittelemään, mitä on kansalaistottelemattomuus, ja miksi Elokapinan toiminta perustuu juuri siihen. Perehdymme myös siihen, minkälaisia tehtäviä kansalaistottelemattomuus aiheuttaa poliisille, ja mitä toimivaltuuksia poliisilla on näissä tehtävissä. Koemme tärkeäksi tuoda esiin kasvavan Elokapina -liikkeen toimintaa ja sen ominaisuuksia, joiden kokonaisvaltaisesta ymmärtämisestä voisi olla etua poliisiorganisaatiossa toimiville.

Opinnäytetyössämme käymme läpi joitakin Elokapinan mielenosoituksia ja niiden vaikutuksia poliisitoimintaan. Käsittelemme sellaisia tapauksia, jotka ovat olleet esillä mediassa ja keskusteluissa. Esimerkkien avulla käymme läpi poliisin toimintaa ja toimivaltuuksia eri tilanteissa.

Toteutimme opinnäytetyömme parityönä. Ajatus parityöhön syntyi aiemmista yhteisistä projekteista ja yhteisestä kiinnostuksesta aihetta kohtaan. Opinnäytetyöprojektimme alkoi siten, että ensimmäisellä suunnittelutapaamisella pohdimme opinnäytetyön aihetta, otsikkoa ja siihen liittyviä alaotsikoita. Pohdimme työme näkökulmaa sovittuun aiheeseen ja pohdimme siihen mahdollisia tutkimuskysymyksiä. Sovimme yhteisen mallin opinnäytetyölle ja jaoimme molemmille omia vastuualueita. Sovimme, että aloitamme työn teoriaosuuden kirjoittamisen ja matkalla päätämme lopullisen näkökulman työlemme. Myöhemmin kävimme yhdessä läpi molempien tuotoksia ja kommenttien avulla korjasimme niitä molempia miellyttäväksi.

Työn ensimmäisessä osassa esittelemme kansalaistottelemattomuuden käsitettä, ja sen perusperiaatteita. Sen jälkeen siirrymme esittelemään Elokapina -ympäristöliikettä, liikkeen toimintaa ja toiminnan periaatteita. Esittelemme myös Elokapinan toiminnan taustalla olevia liikkeen vaatimuksia.

Toisena kokonaisuutena tutkimuksessa luodaan katsaus Elokapinan aiheuttamiin poliisin tehtäviin, jotka ovat olleet Helsingissä järjestettyjä mielenosoituksia. Rajaamme käsiteltävät mielenosoitukset sellaisiin tapauksiin, jotka ovat aiheuttaneet eniten tehtäviä poliisille. Nämä käsiteltävät mielenosoitukset ovat myös sellaisia, jotka ovat saaneet paljon mediahuomiota, minkä vuoksi poliisin toimintaa on arvioitu ja arvosteltu myös kansalaisten keskuudessa.

Kolmantena kokonaisuutena esittelemme mielenosoitusten järjestämiseen liittyviä tärkeimpiä lainkohtia ja poliisin roolia niissä. Aineistona käytämme lähivuosien aikana tulleita uutisartikkeleita sekä Poliisilakia 872/2011, Pakkokeinolakia (PKL 22.7.2011/806) ja Rikoslakia (RL 19.12.1889/39). Lisäksi tuomme esille Kokoontumislain (KL22.4.1999/530) pykälää, jotka ovat vahvasti sidoksissa aiheeseen sekä Perustuslain (PL 11.6.1999/731) 2 luvun 13 pykälän kokoontumis- ja yhdistymisvapaudesta.

2 TUTKIMUSASETELMA

2.1 Tutkimuskysymykset ja aihe

Tämän opinnäytetyön aiheena ovat kansalaistottelemattomuus ja Suomessa toimiva ympäristöliike Elokapina ja liikkeen aiheuttamat poliisitehtävät. Tutkimuksemme tarkoituksena on luoda poliisille käsitteellinen kansalaistottelemattomuudesta ilmiönä. Kansalaistottelemattomuuden tapauksena esittelemme Elokapina-liikettä, heidän pyrkimyksiään ja toimintaperiaatteitaan. Aineistona käytämme kirjallisuutta, uutisia, artikkeleita ja aikaisempia tutkimuksia sekä Elokapinan verkkosivuja, joissa he kattavasti esittelevät omaa toimintaansa.

Tutkimuksemme vastaa seuraaviin kysymyksiin:

1. Mitä on kansalaistottelemattomuus?
2. Mikä on Elokapina?
3. Millaisia tehtäviä Elokapinan käyttämä kansalaistottelemattomuus aiheuttaa poliisille?
4. Mitkä normit säätelevät poliisin toimintaa mielenosoituksissa?

2.2 Aikaisempi tutkimus

Aikaisempia opinnäytetöitä, joissa tutkitaan Elokapina-liikettä ja sen toimintaa, ei Poliisiammattikorkeakoululla ole tehty Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyötietokannan mukaan. Jari Korkalaisen opinnäytetyö vuodelta 2020 käsittelee aihetta ”Milloin poliisin tulee keskeyttää mielenosoitus”. Tämä opinnäytetyö käsittelee läheisesti samoja asioita, joita tulemme käsittelemään tässä opinnäytetyössä. Korkalainen käsittelee opinnäytetyössään muun muassa mielenosoituksia ohjaavia säädöksiä sekä poliisin tehtäviä ja toimivaltuuksia niissä.

Toinen läheisesti aiheeseemme liittyvä opinnäytetyö on Turun ammattikorkeakoulun Jasmin Leinosen vuonna 2017 julkaistu ”Kokoontumisvapaus- kehitys, rajoitukset ja poliisiviranomaisen näkökulma”. Leinonen on haastatellut tutkimuksessaan kolmea poliisiorganisaatiossa pitkään työskennellyttä henkilöä ja tutkinut muun muassa yleisötilaisuuksien ja mielenosoitusten aiheuttamia haasteita poliisin lupahallinnon sekä kenttätöiden kannalta sekä niiden keskeyttämistä tai muuttamista. Käytämme molempia opinnäytetöitä lähteinä opinnäytetyötä tehdessämme.

Kansalaistottelemattomuudesta on tehty tutkimuksia myös yliopistoissa. Jenni Hanne Müller käsittelee Helsingin yliopiston ”Kansalaistottelemattomuus demokraattisessa yhteiskunnassa- John Rawls ja Hannah Arendt” pro gradu- tutkielmassaan 2015 kansalaistottelemattomuuden käsitettä. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöissä on kuitenkin hyvin vähän suomenkielisiä tutkimuksia kansalaistottelemattomuudesta. Kansalaistottelemattomuus ilmiönä on vanha ja siitä löytyy lähinnä englanninkielistä

tutkimusaineistoa sekä artikkeleita. Elokapinasta, joka toimii muualla maailmassa nimellä Extinction Rebellion, on kuitenkin toistaiseksi hyvin vähän tutkimuksia, koska liike on vielä maailmallakin uusi.

Kansalaistottelemattomuutta on tutkittu Suomessa myös ennen 2000-lukua. Jatta Vikström on kirjoittanut sosiaalipsykologian pro gradu –tutkielman “Poliisin ja kansalaistottelemattoman kohtaaminen, kehysanalyytinen tarkastelu”, joka on julkaistu vuonna 1995. Tähän tutkielmaan Vikström on haastatellut kymmentä poliisia, ja haastatteluiden perusteella tutkinut poliisin puheessaan tuottamia viitekehysjä ja näiden kehysien murtumista.

2.3 Tutkimuksen tekeminen

Tämä opinnäytetyö on yhdistelmä kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen ja case-tutkimuksen menetelmiä. Laadullinen tutkimuksemme on kirjallisuuskatsaus, joka perustuu ainoastaan jo olemassa oleviin dokumentteihin. Laadullisella tutkimuksella pyritään luomaan ymmärrys siitä, mistä ilmiössä on kyse. (Kananen, 2017, 33.) Case-tutkimus puolestaan antaa selityksen yhden tapauksen osalta. Case-tutkimus pyrkii laadullisen tutkimuksen tapaan ymmärtämään ilmiötä. (Kananen, 2013, 9.)

Elokapina on Suomessa vasta muutaman vuoden sisällä noussut ilmiö, jonka toimintatavoista ja periaatteista ei ihmisillä ole juuri tietoa tai on hyvin rajallista. Myös poliisin toiminnasta Elokapinan järjestämien mielenosoitusten yhteydessä on keskusteltu, joten halusimme tuoda esille myös mielenosoituksia ja poliisin toimintaa sääteleviä lainkohtia. Tämän vuoksi valitsimme lähestymistavaksi laadullisen tutkimuksen, koska se soveltuu parhaiten sellaisiin ilmiöihin, joista ei ole olemassa tietoa, teorioita tai tutkimusta. Lisäksi laadullisen tutkimuksen keinot ovat hyviä, kun halutaan saada ilmiöstä hyvä kuvaus (Kananen, 2017, 33). Toisaalta taas tutkimuksemme tutkimuskohteena on yksi ilmiö, johon pyrimme perehtymään syvällisesti sekä antamaan hyvän kuvauksen ilmiöstä. Case-tutkimus on usein laadullista tutkimusta laajempi. (Kananen, 2013, 28.)

2.4 Aineistonkeruu- ja analyysimenetelmä

Opinnäytetyömme tiedonkeruumenetelmänä toimii kirjallisuuskatsaus ja aineistonkeruussa käytämme sekundaarisia aineistoja, joita ovat erilaiset dokumentit. Näillä dokumenteilla tarkoitetaan kirjoitettua, kuvallista, äänitetyssä tai muussa visuaalisessa muodossa tuotettuja aineistoja, jotka ovat tuotettu jo aikaisemmin. (Kananen, 2017, 121.) Opinnäytetyössämme aineistona toimivat aikaisemmat tutkimukset, verkkosivut, aiheesta kirjoitetut artikkelit sekä kirjallisuus. Valitsimme aineistoiksi ainoastaan sekundaariset aineistot, koska muuten työstä olisi tullut kohtuuttoman laaja siihen nähden, mitä haluamme työllämme tuoda esille. Rajasimme opinnäytetyötämme melko paljon, koska haluamme työllämme antaa lukijalle käsityksen kokonaisvaltaisesti siitä, mikä on Elokapina, mitä on kansalaistottelemattomuus ja mikä on poliisin rooli niiden kanssa toimimisessa.

Tutkimus rajautuu koskemaan Elokapinaa, kansalaistottelemattomuutta ja Elokapinan mielenosoituksia. Aiheen rajaamisen avulla voimme jättää tutkimuksen ulkopuolelle epäolennaisen uutisoinnin Elokapinan ja toiminnasta. Elokapinan toiminnan ja kansalaistottelemattomuuden esittely rajattiin melko suurpiirteiseksi, koska tarkoitus on luoda selkeä käsitys toiminnasta yksityiskohtiin puuttumatta. Lisäksi eri uutislähteitä jouduttiin rajaamaan pois, jotta lopputuloksesta saadaan mahdollisimman luotettava.

Aineistoa opinnäytetyöhömmme keräsimme kirjallisuudesta ja internetistä. Mielenosoitusten kuvaukset pohjautuvat vahvimmin poliisin ja Elokapinan sosiaalisen median julkaisuihin sekä uutismedioihin. Lisäksi tutustuimme aikaisempiin tutkimuksiin ja opinnäytetöihin kansalaistottelemattomuudesta, Elokapinasta, Extinction Rebellionista ja mielenosoituksista Suomessa. Selvitimme myös aihetta käsittelevistä laeista olennaisimmat lakipykälät, joista ilmenee sekä poliisin toimintaa, että mielenosoituksia koskevat oikeudelliset rajoitukset. Pohdinnassa käytimme apuna joitakin aihetta käsitteleviä artikkeleita ajatusten herättäjinä.

Aineistolähtöisen tutkimuksen tekeminen ei ole täysin ongelmaton, koska tutkija ei voi itse vaikuttaa mitä aineistot sisältävät toisin kuin esimerkiksi teemahaastatteluissa. Valmiin aineiston kanssa on tyydyttävä siihen, mitä on jo saatavilla, eikä lisäkysymyksiä voi esittää. Aineisto on luotu tiettyä tarkoitusta varten ja tämä ohjaa sitä, mitä aineistoa tuotetaan ja miten. (Kananen, 2013, 82.)

Lähdimme analysoimaan aineistoa sisällönanalyysin avulla, jonka pyrkimyksenä on kuvailla dokumenttien sisältöä sanallisesti (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 119). Käytimme työssä aineistolähtöistä eli induktiivista aineiston analyysia, jota kuvaillaan kolmivaiheiseksi prosessiksi. Vaiheet ovat aineiston redusointi eli pelkistäminen, aineiston klusterointi eli ryhmittely sekä abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 122.) Ensin perehdyimme aineistoon ja luimme sen, jonka jälkeen etsimme aineistosta opinnäytetyömme kannalta olennaisia asioita eli pelkistimme tekstiä (Tuomi & Sarajärvi, 2018,123). Tämän vaiheen jälkeen siirsimme olennaiset asiat eri otsikoiden alle, jotka olimme tehneet hahmotellaksemme työmme eri osioita. Sisällönanalyysi toimi apuna tiivistäen aineistojen tietoa sekä olennaisen löytämisessä (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 140).

3 KANSALAISTOTTELEMATTOMUUS JA ELOKAPINA

3.1 Kansalaistottelemattomuus

Kansalaistottelemattomuus aktivismin keinona on lisännyt viimeisen muutaman vuoden aikana poliisitehtävien lukumäärää huomattavasti Suomessa, etenkin Elokapina –liikkeen järjestämien mielenosoitusten vuoksi. Aihe on nostanut päätään sosiaalisen median keskusteluissa ja toiminnan perusteita on kyseenalaistettu. Poliisin toimintaa on tarkkailtu ja arvosteltu tiukasti Elokapinan mielenosoitusten hoitamisessa. Suomessa kansalaistottelemattomuutta vaikuttamisen keinona on käytetty Suomen historian alusta alkaen.

Esimerkkejä kansalaistottelemattomuuden keinoista ovat omaisuuden suojan loukkaaminen, liikenteen tai metsän hakkuun estäminen, koe-eläinten vapaaksi päästäminen tai tunkeutuminen julkisrauhan piiriin (Hölttä, 2013, 137). Näistä keinoista eniten pinnalla on ollut Elokapinan toiminnasta johtuen liikenteen estäminen. Kansalaistottelemattomuudeksi voidaan Suomen historiassa määritellä myös yleislakko ja jääkäriiliike, joten aihe ei missään nimessä ole uusi. Myös totaalinen ase- ja siviilipalveluksesta kieltäytyminen lukeutuu kansalaistottelemattomuuden piiriin.

Lain esitöissä, esimerkiksi hallituksen esityksessä (HE 145/1998) eduskunnalle kokoontumislainsiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi, nostetaan esiin nk. ”Kojjärvi-tapaus”. Kojjärven tapauksen yhteydessä kansalaistottelemattomuudesta käsitteenä on oikeuskirjallisuudessa keskusteltu ensimmäisiä kertoja Suomessa. Kojjärven tapaukseen liittyen korkein oikeus on antanut ennakkopäätöksen (KKO: 1983-II-159), jossa kerrotaan henkilöiden tunkeutuneen maansiirtotyömaalla kaivinkoneen toimintasäteen sisäpuolelle, jolloin koneen kuljettajan oli luovuttava koneen käytöstä. (KKO 1983-II-159.)

Yksinkertaisimmillaan kansalaistottelemattomuus voidaan määritellä Hugo Bedau’n sanoin: ”kansalaistottelemattomuus on lain rikkomista hyvän tarkoituksen vuoksi” (Bedau, 1991, 1). Kansalaistottelemattomuuden tunnusmerkki on se, että siinä rikotaan aina jotakin lakia. Lain rikkomisen voi olla suoraa tai epäsuoraa. Lisäksi kansalaistottelemattomuus on aina avointa ja julkista toimintaa, joka nähdään usein viimeisenä keinona vaikuttaa sellaiseen epäoikeudenmukaiseen lakiin tai toimintatapaan, joka halutaan muuttaa. (Müller, 2015, 4.)

Bedau on määritellyt kansalaistottelemattomuudelle yleiset ehdot, jotka ovat seuraavat: Teon tulee olla harkittua toimintaa, jossa lakia rikotaan tarkoituksella. Kansalaistottelemattomuuden pitää olla julkista, jolloin siinä tulee vedota aina auktoriteetteihin ja julkiseen mielipiteeseen. Kansalaistottelemattomuuden avulla pyritään tuomaan julki epäoikeudenmukaiseksi koettu laki ja sen muuttaminen. Kansalaistottelemattoman tulee toimia julkisesti ja olla valmis ottamaan vastaan laillinen rangaistus teostaan. Toiminnan kohteena oleva laki voi olla sellainen, joka koetaan epäoikeudenmukaiseksi, tai vaihtoehtoisesti voidaan rikkoa jotakin toista lakia, jonka avulla huomio saadaan kohdistettua asiaan, jota

halutaan muuttaa. Kansalaistottelemattomuuden tulee myös Bedau'n mukaan olla väkivallatonta. (Bedau, 1961, 655-656, 661.)

Suoralla kansalaistottelemattomuudella siis tarkoitetaan toimintaa, joka kohdistuu suoraan epäoikeudenmukaiseksi koettuun lakiin. Epäsuora kansalaistottelemattomuus puolestaan tarkoittaa edellä mainittua jonkin toisen lain rikkomista, jonka avulla saadaan kohdistettua huomio sellaiseen asiaan, joka halutaan muuttaa.

Kansalaistottelemattomuus aktivismin keinona on välitöntä tai välillistä suoraa toimintaa. Välitön suora toiminta on muutosten aiheuttamista ympäristöön, esimerkiksi valtion mahdollisuuteen käyttää omaisuuttaan. Välillisellä suoralla toiminnalla pyritään painostamaan julkista valtaa halutun tyyppiin päätöksiin. Sekä välitön, että välillinen toiminta voivat molemmat olla laillisia tai laittomia. (Hölttä, 2013, 137.) Kansalaistottelemattomuuden tarkoitus on vaikuttaa yleiseen mielipiteeseen ja virittää julkista keskustelua, joka lopulta johtaisi halutun asian muuttumiseen. Höltän mukaan kansalaistottelemattomuuteen on yleensä liitetty lainvastaisuus, mutta rikollisesta toiminnasta sen erottaa hyvä tarkoitus: ei tavoitella omaa etua, vaan arvokkaita muutoksia. (Hölttä, 2013, 139.)

Elokapinan voisi sanoa toteuttavan oikeudenmukaisuuteen perustuvaa kansalaistottelemattomuutta (justice-based) sekä samalla tarkoituksenmukaisuussyihin perustuvaa kansalaistottelemattomuutta (policy-based) (Hölttä, 2013, 138). Lisäksi Elokapina kertoo käyttävänsä välitöntä suoraa toimintaa aktivismin keinona. Tällaisina keinoina ovat esimerkiksi tiesulut, joilla vaikutetaan kansalaisten mahdollisuuteen käyttää tietä vapaasti liikkumiseen.

Oikeudenmukaisuuteen perustuvan kansalaistottelemattomuuden tarkoituksena on yhteiskunnallisen epäoikeudenmukaisuuden korjaaminen, jonka tavoitteena on saada enemmistö kuuntelemaan toisenlaisiakin mielipiteitä. Tämän tavoitteen saavuttamiseen käytetään suostuttelua sekä pakottamista kuuntelemaan. Tavoitteen saavuttamiseksi voidaan myös käyttää vääräksi koetun politiikan muuttamista niin kalliiksi, että sitä on pakko muuttaa. Kalliiksi muuttaminen ei tarkoita välttämättä taloudellista merkitystä, vaan valtio voidaan myös pakottaa vangitsemaan tottelemattomia eli kansalaistottelemattomuutta harjoittavia, ja tätä kautta valtion paineet kasvavat. (Hölttä, 2013, 138.)

Tarkoituksenmukaisuussyihin perustuvan kansalaistottelemattomuuden tarkoituksena on muuttaa politiikkaa, joka koetaan typeräksi tai vaaralliseksi enemmistölle tai vähemmistöllekin. Tässäkin voidaan käyttää samoja tapoja päästä tavoitteeseen kuin oikeudenmukaisuuteen perustuvassa kansalaistottelemattomuudessa. (Hölttä, 2013, 138,139.)

3.2 Elokapina- Extinction Rebellion

Extinction Rebellion on maailmanlaajuinen ympäristöliike, joka toimii käyttäen väkivallatonta, suoraa toimintaa ja kansalaistottelemattomuutta yrittäessään pysäyttää kuudennen massasukupuuton etene-
misen sekä minimoidakseen ilmasto- ja ympäristökriisin aiheuttaman sosiaalisen romahduksen riskin. Elokapina eli Extinction Rebellion Finland, XR FI on Iso-Britanniassa lokakuussa 2018 perustetun Extinction Rebellion -liikkeen itsenäinen Suomessa toimiva ympäristöliike. (Elokapina - Meistä, 2021.)

Elokapina toimii Suomessa yli kymmenessä kaupungissa ja sen nimissä on toiminut satoja henkilöitä. Elokapina kertoo toimintansa tavoitteeksi luoda massaliike, jonka toiminnalla on mahdollista häiritä tavallista arkea siten, ettei ilmasto- ja ympäristökriisi jää keneltäkään huomaamatta. Elokapina kertoo rikkovansa tarvittaessa joitakin lakeja sen vuoksi, että voisivat välttää pahimpien skenaarioiden rikko-
misen. He korostavat sitä, että eivät halua aiheuttaa haittaa kanssaeläjillemme vaan ainoastaan kiin-
nittää huomiota ilmasto- ja ympäristökriisiin. (Elokapina - Meistä, 2021.)

Elokapina ylläpitää omaa internet-sivustoa, johon järjestö päivittää aktiivisesti ajankohtaista tietoa il-
mastoasioista. Sivustolla kerrotaan kattavasti Elokapinan toiminnan periaatteista ja toimintaan osallis-
tumisesta, ja sieltä löytyykin myös tiedot järjestön tapahtumista. Elokapina tekee myös uutisartikke-
leita omista tapahtumistaan, jotka julkaistaan sivustolla. Tässä opinnäytetyössämme emme kuiten-
kaan käsittele tapahtumainkulkua Elokapinan omien uutisartikkeleiden perusteella, jotta otanta ja tut-
kimus pysyisivät mahdollisimman objektiivisena.

3.3 Elokapinan toimintaan osallistuminen

Elokapinalla on erilaisia työryhmiä, paikallisryhmiä sekä yhteisöryhmiä. Työryhmät muodostavat kan-
sallisen organisaation ytimen. Jokaisella ryhmällä on oma vastuualue, josta he huolehtivat itsenäi-
sesti. Työryhmiä on yhteensä 14 kappaletta, joita on esimerkiksi kansainvälisyys, koordinointi, laki,
media ja viestintä, toiminta ja logistiikka ja taide (Elokapina - Tule mukaan - Työryhmät, 2021.)

Paikallisryhmät ovat eri puolilla suomea, kuten Tampereella, Helsingissä, Lahdessa, Porissa ja Tu-
russa toimivia ryhmiä, jotka tukevat matalan kynnyksen osallistumista Elokapinan toimintaan. Paikal-
lisryhmiä on yhteensä 13 kappaletta. (Elokapina - Tule mukaan - Paikallisryhmät, 2021.)

Myös erilaisille yhteisölle on olemassa erilaisia yhteisöryhmiä. Yhteisöryhmät mahdollistivat osallistu-
toimintaan ammatillisen, uskonnollisen tai muun yhteisöryhmän kontekstissa. Yhteisöryhmiä on luotu
nuorille, kristityille, lääkäreille, yliopistoille, eläinkapinalle sekä queerkapinalle. (Elokapina - Tule mu-
kaan - Työryhmät, 2021.)

3.4 Elokapinan vaatimukset ja periaatteet

Elokapinan toiminnalla on kolme vaatimusta. Ensimmäinen vaatimus on "kerro totuus". Tämä vaatimus kohdistuu Suomen hallitukseen, jolta Elokapina vaatii ympäristöhätätilan julistamista Suomeen. Osana tätä vaatimusta on säännöllinen kriisitiedotus. Toinen vaatimus on "toimi nyt". Tällä Elokapina vaatii Suomen hallitusta luomaan sitova lainsäädäntö hiilineutraaliuden saavuttamiseksi vuoteen 2025 mennessä ja aloittamaan laaja ekologinen jälleenrakennus välittömästi. Kolmannessa vaatimuksessa "laajennetaan demokratiaa" Elokapina vaatii hallituksen kutsuvan koolle satunnaisotannalla kootun kansalaisfoorumin. Kansalaisfoorumi kävisi keskusteluja tutkimustiedon pohjalta ja tekisi ehdotuksia oikeudenmukaisista päästövähennyskohteista ja luonnonsuojelutoimista. (Elokapina - Vaatimukset, 2021.)

Elokapinan nimissä voi toimia kuka tahansa henkilö tai ryhmä, kunhan toiminta sopii Elokapinan arvoihin ja periaatteisiin. Tällöin valta on hajautettua, eikä tarvitse pyytää lupaa johtoryhmältä tai auktoriteetilta. Elokapina on nimennyt itselleen kymmenen periaatetta:

1. *Yhteinen näkemys muutoksesta ja maailmasta, jossa tulevatkin sukupolvet voivat elää.*
2. *Tehtävämme on välttämätön ja pyrkimys on mobilisoida kriittinen massa väestöstä, jossa yhteiskuntajärjestelmän muutos on mahdollinen.*
3. *Luoda toiminta kulttuuri, joka on terve, joustava ja muokattavissa.*
4. *Haastaa avoimesti itsemme sekä nykyinen järjestelmä hakeutumalla pois mukavuusalueiltamme, jotta toiminta ylittäisi tarvittavaan muutokseen.*
5. *Reflektoinnin ja oppimisen arvostaminen toteuttamalla syklisiä toimintatapoja: toiminta, oppiminen, tulevan toiminnan suunnittelu.*
6. *Jokainen on tervetullut omana itsenään.*
7. *Valtarakenteiden aktiivinen purkaminen, jotta tasa-arvoinen osallistuminen olisi mahdollista.*
8. *Vältetään syyllistämistä ja häpeään saattamista, koska kukaan yksilö ei ole yksin syyllinen järjestelmän tilaan.*
9. *Muutoksen keinona käytetään väkivallatonta strategiaa sekä taktiikoita.*
10. *Toiminta perustuu autonomiaan ja hajauttamisen.* (Elokapina - Periaatteet ja arvot, 2021.)

3.5 Elokapinan toimintakonsensus

Elokapina toimii itse määrittelemänsä toimintakonsensuksen pohjalta. Elokapinan toimintaan osallistuvien tulee hyväksyä toimintakonsensus sitovana kehyksenä väkivallattomalle toiminnalle. Toimintakonsensus sisältää seuraavat asiat: "Me ryhdymme toimiin tietoisuuden lisäämiseksi maapallon hätätilanteesta." Elokapina ilmoittaa toimivansa suojellakseen maapalloa, ja kapinoidakseen sukupuuttoon vastaan. Elokapina toimii yhteistyössä muiden liikkeiden ja verkostojen kanssa Suomessa ja myös kansainvälisesti. (Elokapina - Toimintakonsensus, 2021.)

“Otamme huomioon myös ulkopuoliset osalliset, jotka toteuttavat normaalia päivittäistä ja itselleen välttämätöntä toimintaa.” Elokapina kertoo kommunikoivansa kansalaisille, etteivät halua olla häiriöksi, mutta tunnustavat sen, että vallalla oleva järjestelmä on pakottanut heidät häiritseviin toimiin.

“Sitoudumme väkivallattomuuteen toimissamme ja kommunikoimme aina kunnioittavasti kansalaisten, työntekijöiden, viranomaisten ja toistemme kanssa.” Toimintakonsensusessaan Elokapina kertoo, että he kohtelevat kaikkia ihmisarvoisesti ja kunnioituksella. Lisäksi he tunnustavat, että väkivallattomuus on kampanjoinnin kannalta välttämätöntä.

“Toimimme rauhallisesti ja huolellisesti ja pyrimme olemaan vaarantamatta ihmisiä.” Tämä toimintaperiaate käsittää sen, että he eivät ryhdy toimiin alkoholin tai huumeiden vaikutusten alaisena. Lisäksi Elokapina kertoo pitävänä itseään ajan tasalla toimiensa oikeudellisista seurauksista ja kertoo ottavansa vastuun niistä.

“Turvallisuus on aina etusijalla.” Tämän periaatteen mukaan Elokapina kertoo suunnittelevansa toimintansa huolellisesti ja ottavansa huomioon mahdollisiin hätäreitteihin vaikuttavat esteet.

“Kannustamme yhteistoiminnallisen uusiutuvan kulttuurin luomiseen, joka tukee meitä tilanteessa kuin tilanteessa.”, “Globaalin pohjoisen aktivisteina tunnustamme yhdessä etuoikeutemme.”.

(Elokapina-Toimintakonsensus, 2021.)

4 LAINSÄÄDÄNTÖ

Tässä osassa käymme läpi mielenosoituksia ja poliisin toimintaa ohjaavia lain kohtia ja toimivaltuuksia. Lainsäädäntö on poliisin toiminnan perusta mielenosoituksissa ja kaikessa poliisityössä, ja siksi käsittelemme sitä.

4.1 Perustuslaki

Suomessa kaiken lainsäädännön ja julkisen vallan käytön perustana on Perustuslaki (731/1999), josta löytyvät suomalaisen kansanvallan keskeisimmät pelisäännöt, arvot ja periaatteet. Perustuslaki tuli voimaan 1.3.2000 ja sen pohjana toimii neljä vanhaa perustuslakia: hallitusmuoto, valtiopäiväjärjestys sekä kaksi ministerivastuuta koskevaa perustuslakia (Oikeusministeriö 2021).

Suomen perustuslain 2 luvun 13 § käsittelee kokoontumis- ja yhdistymisvapautta ja sen mukaan jokaisella on oikeus lupaa hankkimatta järjestää kokouksia ja mielenosoituksia ja osallistua niihin. 2 luvun 13 §:ssä todetaan, että jokaisella on myös yhdistymisvapaus ja oikeus kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen (PeL 13§). Kokoontumis- ja yhdistymisvapaus määritellään myös Euroopan unionin perusoikeuskirjassa 2 osaston 12 artiklassa, jossa todetaan, että jokaisella on oikeus rauhanomaiseen kokoontumis- ja yhdistymisvapauteen. Lisäksi artiklassa mainitaan että unionin tason poliittiset puolueet myötävaikuttavat unionin kansalaisten poliittisen tahdon ilmaisemiseen (EUR-Lex- Access to European Union law 2012).

Mielenosoituksessa kansalainen voi käyttää myös perustuslain 12 §:n määrittämää sananvapautta. Perustuslaki määrää, että jokaisella on sananvapaus, johon sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään sitä ennakolta estämättä. (PeL 12§)

4.2 Kokoontumislaki luvut 1–3

Kokoontumislain (530/1999) 1 luvun 1 §:ssä todetaan kokoontumislain tarkoituksena olevan perustuslaissa säädetyn kokoontumisvapauden käyttämisen turvaaminen (KokL 1§). Keskitymme Kokoontumislakia tarkastellessa yleisiin kokouksiin, jolla tarkoitetaan mielenosoitusta tai muuta kokoontumisvapauden käyttämiseksi järjestettyä tilaisuutta, johon muutkin kuin nimenomaisesti kutsutut voivat osallistua, tai jota he voivat seurata. Yleisenä kokouksena ei kuitenkaan pidetä mielenosoitusta, joka on tarkoitettu ainoastaan yksittäisten henkilöiden mielenpiteen ilmaisemista varten (KokL 2.2). Kokoontumislakia ei kuitenkaan sovelleta julkisyhteisöjen käyttämään virallisiin tilauksiin eikä uskonnollisten yhdyskuntien tunnusomaiseen toimintaan kuuluviin tilaisuuksiin, jotka on järjestetty julkista uskonharjoitusta varten yhdyskunnan omissa tai niitä vastaavissa tiloissa (KokL 2.4).

Kokoontumislain 1 luvun 3 §:n mukaan yleiset kokoukset on järjestettävä rauhanomaisesti sekä osanottajien tai sivullisten turvallisuutta vaarantamatta ja heidän oikeuksiaan loukkaamatta sekä huolehdittava siitä, ettei kokouksista aiheudu huomattavaa haittaa ympäristölle (KokL 3§). Kokouksista, jotka järjestetään ulkona yleisellä paikalla, on tehtävä suullinen tai kirjallinen ilmoitus kokouspaikan poliisille vähintään 24 tuntia ennen kokouksen alkamista. Myöhemminkin tehty ilmoitus on pätevä, jos kokouksen järjestämisestä ei aiheudu kohtuutonta haittaa yleisölle. Ilmoituksen tekeminen on järjestäjän vastuulla (KokL 7.1). Ilmoituksen tulisi sisältää tiedot kokouksen järjestäjästä, kokouksen tarkoituksesta, kokouspaikasta tai kulkueen reitistä, kokouksen alkamisaika sekä arvioitu päättymisaika, järjestäjän asettamat järjestyksen valvojat ja kokouksessa käytettävät rakennelmat ja muut erityisvälineet (KokL 8.1 kohdat 1–6).

Kokouspaikasta ei ole tarkempaa ohjeistusta kuin se että, sen saa järjestää ulkona yleisellä paikalla tai muussa kokoustarkoitukseen soveltuvassa yleisessä paikassa eikä siihen tarvitse omistajan tai haltijan lupaa. Omistaja tai haltija voi kuitenkin rajoittaa paikan käyttämistä, jos on odotettavissa, että kokouksesta aiheutuisi kohtuutonta haittaa omistajalle, haltijalle tai ympäristölle. (KokL 9§.)

Poliisi voi ryhtyä toimenpiteisiin, jos ilmoitetussa paikassa oli useampi yleinen kokous ilmoitettu järjestettäväksi eikä niiden samanaikainen järjestäminen olisi mahdollista. Poliisi voi myös siirtää kokouksen toiseen paikkaan, jos sen järjestäminen esimerkiksi vaarantaisi ihmisten turvallisuutta ja aiheuttaisi huomattavaa haittaa ympäristölle tai häiritsisi kohtuuttomasti sivullisia sekä liikennettä. Nämä toimenpiteet suoritetaan pääsääntöisesti neuvottelemalla yhteyshenkilön kanssa, mutta jos yhteyshenkilö ei olisi tavoitettavissa, poliisi voi ryhtyä toimiin ilman neuvottelua (KokL 10§).

4.3 Kokoontumislain mukaiset poliisin tehtävät sekä seuraamukset

Kokoontumislain 4 luvun 19 §:ssä määritellään poliisin tehtävät. Tehtävinä on turvata kokoontumisvapauden käyttäminen sekä valvoa, että järjestäjä täyttää lain mukaiset velvollisuutensa ja tarvittaessa ryhtyä toimiin järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi. Saman luvun 20 § antaa poliisille myös oikeuden antaa ohjeita tai määräyksiä kokouksen aikana.

Yleisen kokouksen järjestäjän on keskeytettävä kokous tai määrättävä se päätymään, jos kokouksen jatkamisesta aiheutuu välitöntä vaaraa ihmisten turvallisuudelle omaisuudelle tai ympäristölle (Kokoontumislaki 21.1). Päälystöön kuuluva poliisi voi keskeyttää yleisen kokouksen, jos muut toimenpiteet ovat osoittautuneet riittämättömiksi tai, kun yleisessä kokouksessa toimitaan olennaisesti lain vastaisesti (Kokoontumislaki 21.2).

Lain noudattamatta jättämisestä säädetään Rikoslaisissa ja lievemmissä tapauksissa asianosainen voi syyllistyä myös kokoontumislain 5 luvun 26 §:n mukaiseen kokoontumisrikkomukseen esimerkiksi laiminlyödessään ilmoitusvelvollisuutta ja näin aiheuttaen huomattavaa vaaraa yleiselle järjestykselle sekä turvallisuudelle rikkoessaan olennaisesti poliisin antamia määräyksiä tai kieltoa järjestää kokousta (KokL 26§).

4.4 Poliisilaki

Poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen (PoL 872/2011 1:1.1). Poliisin tulee kaikessa toiminnassaan kunnioittaa perus- ja ihmisoikeuksia, toimenpiteiden on oltava puolustettavia suhteessa esim. tehtävän vaarallisuuteen, tavoiteltavaan päämäärään sekä tilanteen kokonaisarvioitiin vaikuttaviin seikkoihin nähden. Poliisin tulee myös noudattaa vähimmän haitan periaatetta sekä käyttää toimivaltaansa vain säädettyyn tarkoitukseen (PoL 1:2,3,4,5).

Poliisin on toimittava asiallisesti, puolueettomasti sekä yhdenvertaista kohtelua ja sovinnollisuutta edistäen. Ensisijaisesti poliisin tulisi toimia neuvoin kehotuksin ja käskyin (PoL 1:6.1). Jos neuvot, kehotukset ja käskyt eivät ole riittäviä, poliisilla on toimivaltuuksia toimia ja ryhtyä erilaisiin toimenpiteisiin, kuten Poliisilain 2 luvussa säädellään. Nostamme seuraavaksi esille kaksi aiheemme kannalta tärkeintä kohtaa: Poliisilain 2 luvun 10 § Rikoksilta ja häiriöitä suojaaminen, jossa todetaan, että poliisilla on oikeus poistaa paikalta henkilö, joka aikaisemman käyttäytymisen perusteella olisi perusteltua syytä olettaa hänen syyllistyvän rikokseen tai aiheuttavan välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. Jos paikalta poistaminen olisi todennäköisesti riittämätön toimenpide, voidaan henkilö ottaa kiinni rikoksilta ja häiriöiltä suojaamiseksi. (PoL 10§.)

Paikalta poistamiseksi, vastarinnan murtamiseksi, kiinniottamisen toimittamiseksi, vapautensa menettäneen pakenemisen estämiseksi tai muun välittömästi uhkaavan rikoksen tai vaarallisen teon ja tapahtuman estämiseksi poliisi voi käyttää tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina. Puolustettavuudessa tulee ottaa huomioon tärkeys ja kiireellisyys, vastarinnan vaarallisuus, käytettävissä olevat voimavarat sekä muut tilanteen kokonaisarvosteluun vaikuttavat seikat. (PoL 17.1.)

4.5 Pakkokeinolaki

Poliisilla on oikeus käyttää pakkokeinoja, jos pakkokeinojen käyttöä voidaan pitää puolustettavana ottaen huomioon tutkittavana olevan rikoksen törkeys, rikoksen selvittämisen tärkeys sekä rikoksesta epäilylle tai muille pakkokeinon käytöstä aiheutuva oikeuksien loukkaaminen ja muut asiaan vaikuttavat seikat (PKL 1:2). Pakkokeinoja käytettäessä tulee ottaa myös huomioon vähimmän haitan periaate, eli kenenkään oikeuksiin ei saa puuttua enempää kuin on välttämätöntä käytön tarkoituksen

saavuttamiseksi sekä niiden käytöllä ei saa aiheuttaa tarpeetonta vahinkoa tai haittaa (PKL 1: 3.1,2). Lisäksi on noudatettava hienotunteisuusperiaatetta, jolla pyritään välttämään aiheetonta huomion herättämistä sekä toimimaan hienotunteisesti (PKL 1:4).

Poliisi voi myös ottaa kiinni verekseltä tai pakenemasta tavatun rikoksesta epäillyn pakkokeinolain perusteella rikoksen selvittämistä varten (PKL 2:1.1). Poliisi saa ottaa rikoksesta epäillyn kiinni ilman pidättämismääräystä, jos pidättäminen voisi muuten vaarantua. Kiinniotosta on kuitenkin viipymättä ilmoitettava pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle. Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen on 24 tunnin päästä kiinniotosta päätettävä onko kiinni otettu päästettävä vapaaksi vai pidätettävä. Kiinnioton jatkuminen yli 12 vaatii pidättämisen edellytysten olemassaolon. (PKL 2:1.3.)

4.6 Rikoslaki

Avaamme kolme rikoslaissa säädettyä rikostunnusmerkistöä, joihin Elokapinan jäsenten on kerrottu syyllistyneen mielenosoitusten aikana ja joista on mediassa käyty keskustelua.

Ensimmäisenä on rikoslain (39/1889) 16 luvun 4 § niskoittelu poliisia vastaan, jonka ensimmäisen momentin ensimmäisessä kohdassa todetaan, että joka jättää noudattamatta poliisimiehen yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi taikka tehtävän suorittamiseksi toimivaltansa rajoissa antaman käskyn tai kiellon on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi kuukaudeksi. (RL 16:4)

Toinen nimike on rikoslain 24 luvun 3 § ”julkisrauhan rikkominen”, jossa todetaan, että joka oikeudettomasti tunkeutuu, taikka menee salaa tai toista harhauttaen virastoon, liikehuoneistoon, toimistoon, tuotantolaitokseen, kokoustilaan taikka muuhun vastaavaan huoneistoon tai rakennukseen tai sellaisen rakennuksen aidatulle piha-alueelle taikka kasarmialueelle tai muulle puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen käytössä olevalle alueelle, jolla liikkuminen on asianomaisen viranomaisen päätöksellä kielletty, taikka kätkeytyy tai jää 1 kohdassa tarkoitettuun paikkaan on tuomittava julkisrauhan rikkomisesta. Julkisrauhan rikkomisena ei kuitenkaan pidetä tekoa, josta on aiheutunut ainoastaan vähäinen haitta. (RL 24: 3.3)

Jos julkisrauhan rikkomisessa rikoksenteijä tai osallinen varustautuu teon toteuttamista varten aseella tai muulla henkilöön kohdistuvaan väkivaltaan soveltuvalla välineellä tai ilmeisenä tarkoituksena on käyttää henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa tai vahingoittaa omaisuutta taikka rikoksen kohteena on eduskunnan, tasavallan presidentin tai valtioneuvoton taikka vieraan valtion tai hallitusten välisen järjestön valtuuskunnan tai edustuston käytössä oleva rakennus tai huoneisto ja julkisrauhan rikkomisen on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksenteijä on tuomittava törkeästä julkisrauhan rikkomisesta (RL 24: 4)

5 ELOKAPINAN AIHEUTTAMAT POLIISITEHTÄVÄT

Helsingissä järjestetään vuosittain noin 350 mielenosoitusta, eli lähes jokaisena päivänä vuodessa. Mielenosoitukset ovat pääsääntöisesti rauhallisia, eivätkä siksi vaadi poliisin toimenpiteitä. Muutamia kertoja vuodessa poliisi joutuu kuitenkin puuttumaan mielenosoituksiin ja harkitsemaan, saako mielenosoitus jatkua, vai tulisiko se keskeyttää. (Korkalainen, 2020, 4).

Elokapinan toiminta on aiheuttanut viimeisen vuoden aikana useita poliisitehtäviä etenkin Helsingissä, jotka ovat liittyneet mielenosoituksiin. Kansalaisten tietoon Elokapina on tullut vuoden 2020 syksyn mielenosoituksesta, jossa poliisi käytti oc-sumutetta mielenosoittajiin. Tämän jälkeen mediassa eniten esillä ovat olleet niin sanotut kadunvaltaus –mielenosoitukset, joista suurimpana Helsingin Mannerheimintien sulut kuluneelta vuodelta. Viimeisimpänä kohauttavana tapauksena on ollut lokakuussa 2021 valtioneuvoston linnan eteen kokoontuminen, minkä seurauksena poliisin toiminta joutui julkisen arvostelun kohteeksi. Niin kansalaiset, kuin myös poliisi on ollut tilanteessa uuden edessä.

Mielenosoitusten esittelyssä käytämme Helsingin poliisin Twitter –tilin julkaisuja tapahtumiin liittyen, koska tieto sinne on tullut aina ajankohtaisesti. Lisäksi selvitämme tapahtumainkulkua uutisartikkelien kautta. Pyrimme esittelemään tapaukset kronologisessa tapahtumajärjestyksessä, minkä jälkeen käsittelemme tapahtumien seurauksia poliisille ja Elokapinan edustajille.

Esittelemme tässä osassa viisi mielenosoitusta viimevuosilta. Käsiteltävissä mielenosoituksissa poliisi on ollut paikalla, koska mielenosoitukset ovat aiheuttaneet erilaisia poliisille kuuluvia tehtäviä. Käsiteltävät mielenosoitukset ovat myös sellaisia, jotka ovat olleet esillä uutismedioissa, ja joissa poliisin toiminnasta on uutisoitu.

5.1 Kaisaniemenkatu

Ensimmäisiä kertoja Elokapina oli mediassa esillä lokakuussa 2020, kun he järjestivät kulkueeksi suunnitellun mielenosoituksen, jonka yhteydessä Kaisaniemenkadulle tehtiin tielle sulku, joka esti liikenteen sujumisen tiellä.

3.10.2020 Helsingin poliisi tiedotti twitter -tilillään, että Kaisaniemenkadulla on meneillään mielenosoitus, jossa osa mielenosoittajista on tukkinut tien, mistä saattaa aiheutua liikennehäiriöitä. Samana iltapäivänä Helsingin poliisi jatkoi twitter –julkaisuaan kertomalla, että mielenosoittajat eivät olleet totelleet poliisin lukuisia kehotuksia ja käskyjä poistua tieltä ja poliisi joutui hajottamaan väkijoukon käyttämällä kaasusumutetta voimakeinona. Mielenosoittajat siirtyivät Kaisaniemenkadulle noin kello 16:15

ja kello 17:23 poliisi tiedotti käyttäneensä kaasusumutetta joukon hajottamiseksi. Poliisin tviitin mukaan mielenosoituksesta aiheutuneet liikennehäiriöt olivat mittavat, ja osa kymmenistä mielenosoittajista oli kytkeytynyt kiinni toisiinsa tai tielle asetettuun jollaveneeseen. Merkittävän liikennehaitan ja tilanteen keston huomioiden poliisi käytti lievintä mahdollista voimakeinoa väkijoukon hajottamiseksi, mikä oli kaasusumute. Tämän jälkeen mielenosoitus jatkui Kaisaniemen puistossa ja jalkakäytävällä. (Helsingin poliisi, 3.10.2020)

Kaikkiaan mielenosoituksessa oli paikalla parisataa ihmistä, joista 51 päätyi poliisin kiinniottamaksi. Mielenosoittajat olivat osittain kytkeytyneenä toisiinsa ja istuivat kadulla. Mielenosoitus alkoi puolen päivän aikaan ja sijoittui Unioninkadun ja Kaisaniemenkadun risteykseen. Myöhään 3.10. illalla poliisi kertoi, että kaikki mielenosoituksessa kiinniotetut oli vapautettu. (Ikävalko; Stenroos, 2020)

Kaisaniemenkadun mielenosoitus oli ensimmäinen laatuaan Suomessa vuosiin ja sai sen vuoksi osakseen paljon mediahuomiota. Tilanteesta otetut kuvat levisivät internetissä. Sekä Elokapinan, että poliisin toiminta sai paljon kritiikkiä. Myös useat kansanedustajat eri puolueista ottivat kantaa poliisin voimankäyttöön (Ikävalko; Stenroos, 2020).

Helsingin poliisi julkaisi 5.10.2020 selvityksen 3.10.2020 tapahtumista. Poliisi kertoo järjestäjän ilmoittaneen etukäteen mielenosoituksesta poliisille, joka oli keskustellut järjestäjän kanssa etukäteen mielenosoituksen suunnitellusta kulusta. Ilmoituksesta poiketen noin 150 henkilöä suunnitellusta kulkueesta oli tehnyt tiesulun Unioninkadulle kello 13 aikaan. Poliisi oli neuvotellut mielenosoittajien kanssa, minkä seurauksena osa joukosta oli siirtynyt Kaisaniemen puistoon ja jalkakäytävälle jatkamaan toimintaansa. Osa taas oli vaihtanut paikkaa Unioninkadulta Kaisaniemenkadulle noin kello 16.15. Tämän seurauksena liikenne Kaisaniemenkadulla pysähtyi. (Poliisi, 5.10.2020.)

Mielenosoituksista aiheutuneet tehtävät olivat sitoneet neljän tunnin ajaksi 24 poliisipartiota. Poliisit olivat yrittäneet kantaa mielenosoittajia tien sivuun, mutta osa oli palannut takaisin. Paikalla olleet resurssit eivät kuitenkaan olleet riittäneet kaikkien mielenosoittajien pois kantamiseen. Poliisi perusteli kaasusumutteen käyttöä tiedotteessaan seuraavanlaisesti: Poliisi pyrki neuvoin, käskyin ja kehotuksin useaan kertaan poistamaan henkilöitä Kaisaniemenkadulta. "Lopulta normaalin johtamisjärjestelmän mukaisesti on tehty päätös käyttää sumutetta tavoitteena väkijoukon hajottaminen ja vastarinnan murtaminen, jotta heidät pystyttäisiin kantamaan tai ohjaamaan pois ajotieltä", poliisi kertoo tiedotteessaan. (Poliisi, 5.10.2020.)

Poliisi antoi tapahtumista johtuen sakot 53 henkilölle ja 51 henkilöä otettiin kiinni, mutta vapautettiin saman illan aikana. Mielenosoittajien toimintaa arvioitiin niskoitteluna poliisia kohtaan (Poliisi,

5.10.2020). Helsingin poliisi teki tapahtumien kulusta tiedotteen. Poliisihallitus taas teki asiasta selvityksen sisäministeriölle, mutta se ei ole saatavilla johtuen todennäköisesti käynnissä olevasta esitutkinnasta aiheeseen liittyen.

Valtakunnansyyttäjä aloitti Kaisaniemenkadun kaasutuksesta esitutkinnan lokakuun puolivälissä, muutama viikko tapahtumien jälkeen. Tapauksen tutkinta aloitettiin virkavelvollisuuden rikkomisena, mutta myöhemmin oli ilmennyt syitä epäillä poliiseja pahoinpitelystä. Poliisirikosasioiden tutkinnanhohtaja Heidi Savurinteen mukaan ilmi tuotujen seikkojen mukaan tuli selväksi, että asiaa tulee selvittää myös pahoinpitely –nimikkeen osalta, koska se on molempien osapuolten oikeusturvan mukaista. (Kirsi, 2020)

5.2 Kesäkapina Mannerheimintiellä

Kesällä 2021 Elokapina järjesti Helsingissä yhdeksän päivää kestäneen Kesäkapina -nimisen tapahtuman, joka ajoittui 16.-24.6.2021 väliselle ajalle. Yhdeksänpäiväisen tapahtuman aikana liike järjesti paljon erilaisia mielenosoituksia ja tapahtumia Helsingissä. Eniten mediassa oli kuitenkin esillä Mannerheimintien liikenteen estänyt mielenosoitus, joka alkoi 17.6. Mannerheimintien katkaisu oli osa mielenosoitusta, jossa vaadittiin Suomen hallitukselta ilmastotekoja. Mielenosoittajat asettuivat Mannerheimintielle istumaan ja jotkut pystyttivät sinne leirejä aikomuksenaan yöpyä kadulla.

17.6. Helsingin poliisi ilmoitti twitter -tilillään Mannerheimintien olevan poikki Pikkuparlamentin edessä mielenosoituksen vuoksi. Poliisi kertoi ohjaavansa liikennettä ja neuvottelevansa mielenosoittajien kanssa. Myöhemmin samana päivänä poliisi tviittasi, että he ovat neuvotelleet mielenosoittajien kanssa useaan otteeseen, eivätkä mielenosoittajat siitä huolimatta suostu siirtämään mielenosoitusta toiseen paikkaan. Mielenosoittajat olivat ilmoittaneet poliisille jäävänsä Mannerheimintielle ja leirytyvänsä sinne noin 100 henkilön voimin. (Helsingin poliisi, 17.6.2021.)

Samassa tviittiketjussa Helsingin poliisi kertoi pitävänsä mielenosoittajien ratkaisua huonona, koska tilanne on kohtuuton liikenteelle ja yöllä leirytyminen pimeälle tielle on vaarallista. Poliisi kuitenkin turvasi mielenosoittajien leirytyksen yön aikana ja kertoi arvioivansa tilanteen aamulla uudelleen. Aamulla 18.6.2021 Helsingin poliisi kertoi twitterissä, että mielenosoitukseen Mannerheimintiellä ei toistaiseksi puututa, koska se ei aiheuta kohtuutonta haittaa liikenteelle tai yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. (Helsingin poliisi, 17.6.2021.)

Perjantaina 18.6.2021 illalla Helsingin poliisi kertoi Twitterissä, että Elokapinan mielenosoitus siirtyy Unioninkadulle, joka on poliisin mielestä parempi paikka liikenteen ja yleisen järjestyksen ja turvallisuuden näkökulmasta (Helsingin poliisi, 18.6.2021).

Sunnuntaina 20.6. Poliisi oli neuvotellut Elokapinan mielenosoittajien kanssa mielenosoituksen siirtämisestä pois Unioninkadulta, joka on tärkeä reitti pelastustoimelle. Neuvottelun jälkeen osa mielenosoittajista oli siirtynyt Unioninkadulta takaisin Mannerheimintielle. Poliisi antoi poistumiskäskyn Mannerheimintien mielenosoitukselle 20.6. kello 18:30 aikaan. Mannerheimintiellä poliisi pyrki päättämään kadunvaltauksen ja ottamaan mielenosoittajia kiinni. Poliisi kantoi (Niinistö, 2021.)

Kello 19 aikaan poliisi kantoi Mannerheimintiellä mielenosoittajia yksi kerrallaan ajoväylältä poliisiautoon. Elokapinan tiedotteen mukaan paikalla oli ainakin sata mielenosoittajaa. Ennen kahdeksaa paikalle tuotiin bussi, johon poliisi niin ikään myöhemmin kantoi mielenosoittajia. Viimeiset mielenosoittajat kannettiin bussin kyytiin noin kello 20:15. Kello 20:30 Helsingin poliisi kertoi Twitterissä, että liikenne kulkee jälleen Mannerheimintiellä. (Niinistö, 2021.)

Myöhään 20.6. illalla Poliisi tiedotti nettisivullaan ottaneensa 117 henkilöä kiinni Elokapinan mielenosoituksissa. Kuuden jälkeen Mannerheimintieltä otettiin kiinni 104 mielenosoittajaa, jotka eivät totelleet poliisin poistumiskäskyä. Elokapinan mielenosoitus oli jatkunut Unioninkadulla vielä ilta kymmenen jälkeen. Poliisi poisti myös Unioninkadun mielenosoittajat paikalta, ja poliisin kiinniottamaksi joutui 12 henkilöä. Poliisi kertoi vapauttaneensa alaikäiset kiinniotetut sunnuntai-illan aikana. Poliisi vaati kaikille kiinniotetuille sakkorangaistusta.

5.3 Syyskapina Mannerheimintiellä

Syyskuussa 2021 alkoi Elokapinan Syyskapinaksi nimetty kymmenpäiväinen tapahtuma, jonka aikana oli tarkoitus järjestää mielenosoituksia ja muita tapahtumia. Elokapina ilmoitti syyskapinan kestävän 29.9.-8.10.2021 välisen ajan (Elokapina - Tiedote 29.9.2021).

Syyskapina aloitettiin mielenosoituksella Mannerheimintiellä keskiviikkona 29.9.2021 klo 18.00. Mielenosoituksen tavoitteena oli saada hallitus julistamaan Suomeen ilmasto- ja ympäristöhätätila. Syyskapinaan oli ilmoittautunut alustavien tietojen mukaan yli tuhat mielenosoittajaa ympäri Suomen. (Elokapina - Tiedote 29.9.2021.)

Elokapina kertoi, että mielenosoitus tulee pysäyttämään liikenteen Eduskuntatalon edessä Mannerheimintiellä sekä aiheuttamaan kohtuullista häiriötä liikenteelle. Elokapina myös kertoi sopineensa yhdessä Helsingin pelastustoimen kanssa yhden ajokaistan jättämisestä vapaaksi hälytysajoneuvoja varten (Elokapina - Tiedote 29.9.2021). Mielenosoitukselle valittiin keskeinen paikka Helsingissä, jotta yhteiskunta ymmärtäisi ilmastokriisin olemassa-olon paremmin eikä sitä voisi sivuuttaa yhtä kevyesti, kuin silloin, jos se pidettäisiin esimerkiksi Kansalaistorilla (Elokapina - Tiedote 29.9.2021).

Poliisi ilmoitti 24.9.2021, että Elokapina on tehnyt poliisille ilmoituksen 10 päivää kestävästä mielenosoituksesta Mannerheimintiellä, jolloin se aiheuttaisi merkittävää liikennehaittaa. Mielenosoituksen järjestäjien kanssa käytyjen neuvotteluiden jälkeen poliisi päätyi osoittamaan Kanasalaistorin mielenosoituksen järjestyspaikaksi. (Helsingin poliisi, 29.9.2021).

Mielenosoitus alkoi Mannerheimintiellä kuitenkin 29.9.2021 ja poliisi kertoi Elokapinan katkaisseen liikenteen siirtymällä ajoradalle Eduskuntatalon edessä Mannerheimintiellä. Neuvottelu poliisin ja Elokapinan välillä ei onnistunut ja poliisi päätti mielenosoituksen olennaisesti lainvastaisena (Helsingin poliisi, 29.9.2021). Poliisi aloitti poistumiskäskyjen antamisen ja kertoi, että mikäli käskyjä ei noudateta, henkilöt syyllistyvät rikokseen, joka oli tässä tapauksessa niskoittelu poliisia vastaan (Helsingin poliisi, 29.9.2021).

Illalla kello seitsemän aikaan poliisi aloitti poistumiskäskyä noudattamatta jättäneiden kiinniotot ottaen kiinni yhteensä 141 henkilöä. Kiinniotot sujuivat rauhallisesti ja liikenne oli palautunut normaaliksi puoli kymmenen aikaan illalla (Helsingin poliisi, 29.9.2021).

Syyskapinan aikana otettiin kiinni yhteensä 495 kansalaistottelemattomuutta harjoittanutta mielenosoittajaa (Elokapina - Tiedote 9.10.2021).

5.4 Valtioneuvoston linna

Elokapinan syyskapinan viimeisenä päivänä 8.10.2021 noin 200 Elokapinan jäsentä osallistui mielenosoitukseen valtioneuvoston linnan edustalla ja osa mielenosoitukseen osallistuneista henkilöistä lukittautui tai liimautui valtioneuvoston sisäänkäynneille (Elokapina - Tiedote 8.10.2021). Toiminnallaan Elokapina vaati hallitukselta selitystä sille miksi ilmasto- ja ympäristökriisin vakavuutta vastaaviin toimiin ei ole ryhdytty (Elokapina - Tiedote 8.10.2021). Tavoitteena oli myös tavata valtiovarainministeri Annika Saarikko, joka ei ole vielä puolueineen kohdannut Elokapinan mielenosoittajia, vaikka toistuvia keskustelukutsuja on annettu (Elokapina - Tiedote 8.10.2021).

Elokapina ilmoitti sivuillaan tiedotteessaan, joka on julkaistu 8.10.2021, että odottaessaan poliitikkoja paikalle elokapinalaiset pitävät kulkuväylät avoinna, eivätkä pyri rakennukseen sisään ja mielenosoituksen on tarkoitus olla rauhanomainen (Elokapina - Tiedote 8.10.2021).

Mielenosoitus alkoi noin kello 11, jolloin Elokapinalaisia kokoontui Valtioneuvoston linnan portaille sekä toinen mielenosoittaja joukko Ritarikadulle Helsinkiin. Mielenosoittajat estivät molemmat kulut Valtioneuvoston linnan sisäänkäynneillä kiinnittäytymällä toisiinsa putkien avulla, ja osa liimasi käntensä rakennuksen ikkunaan sekä osa kiinnittyi lukkojen avulla linnan ovien kahvoihin, joka aiheutti sen, että poliisin piti irrottaa yksi kahvoista. Ritarikadun puolella olevaan sisäänkäynnin yhteyteen

mielenosoittajat olivat rakentaneet metallisen telineen, jossa roikkui mielenosoittajia. Tämä esti liikennettä kulkemasta. (Poliisi, 9.10.2021.)

Mielenosoituksesta ei ilmoitettu etukäteen poliisille, joten neuvottelu mielenosoituksen paikasta, mielenosoittajien kanssa ei ollut mahdollista poliisille tai rakennuksen henkilökunnalle. Poliisi oli tavannut Valtioneuvoston linnan edustalla Elokapiinaa edustavan henkilön, joka ilmoitti kyseessä olevan mielenosoitus. Ilmoitusta ei voitu yleisen järjestyksen ja turvallisuuden vaarantumisen johdosta kuitenkaan pitää pätevänä. (Poliisi, 9.10.2021.)

Poliisi arvioi turvallisuuden heikentyneen, mikä johti seuraaviin toimenpiteisiin: Valtioneuvoston linnan turvallisuushenkilökunta ohjasi rakennuksessa olevat henkilöt, kuten tasavallan presidentin, ministerit ja muut virkamiehet ulos rakennuksesta vaihtoehtoista reittiä. Tämän jälkeen poliisi käski mielenosoittajia siirtymään pois rakennuksen rappusilta, koska neuvottelut mielenosoittajien ja poliisin välillä eivät olleet onnistuneet. Käskyä ei noudatettu. Tämän johdosta poliisi teki päätöksen irrottaa mielenosoittajat toisistaan ja ottaa heidät kiinni pakkokeinolain perusteella epäiltynä rikoksista (Poliisi, 9.10.2021).

Mielenosoitus päätettiin kello 13.37 lainvastaisena kokoontumislain 21§:n nojalla, koska poistumiskäskyä ei noudatettu. Mielenosoitus katsottiin kokoontumislain vastaiseksi, koska ilmoitusta ei tehty kokoontumislain 7§:n edellyttämällä pätevällä tavalla, eikä mielenosoituspaikkaa koskevaa määräystä noudatettu kokoontumislain 10§:n nojalla samalla, kun kokoontumislain 20§:n nojalla poliisin antamaa lukittautumisen purkautumisvaatimusta ei myöskään noudatettu. (POL-2021-131739.)

Poliisi oli pyrkinyt ennen toimintaansa neuvottelemaan ja määrännyt mielenosoituksen järjestämistavoista niin, että kokoontuminen olisi voitu toteuttaa yleinen järjestys ja turvallisuus ylläpitäen, ympäristölle aiheutuva haitta rajoittaen sekä sivullisten oikeudet turvaten. Neuvotteluita seurasi käskyt ja sen jälkeen vasta kiinniotot. (POL-2021-131739.)

Rikosnimikkeitä, joiden perusteella mielenosoittajia otettiin kiinni, olivat kokouksen estäminen, niskoittelu poliisia vastaan ja törkeä julkisrauhan rikkominen. Rikosnimikkeet voivat kuitenkin muuttua tutkinnan edetessä. Mielenosoittajia otettiin kiinni yhteensä 52 henkilöä, joista neljä oli alaikäistä. Alaikäiset kiinniotetut vapautettiin pian kiinniottamisen jälkeen. (Poliisi, 9.10.2021.) Kaikki 52 henkilöä otettiin kiinni, joista 46 rikosperusteisesti ja 6 poliisilain perusteella. 42 rikosperusteisesti kiinniotettua henkilöä pidätettiin tutkinnanjohtajan päätöksellä samana päivänä. Pidättämisen erityisinä edellytyksinä oli jatkamisvaara sekä sotkemisvaara. Kaikki pidätetyt henkilöt pääsivät vapaiksi 9.10.2021 päivän aikana. (POL-2021-131739.)

5.5 Sörnäisten rantatie

Elokapinan mielenosoitus katkaisi Sörnäisten rantatiellä liikenteen yllättäen lauantaina 11.12.2021. Helsingin poliisi ilmoitti twitter -tilillään kello 15 jälkeen Sörnäisten rantatien liikenteen olevan poikki molempiin suuntiin. Poliisin päivityksen mukaan Elokapina oli aloittanut tiellä mielenosoituksen, josta ei ollut etukäteen tiedotettu poliisille. Paikalla oli poliisin mukaan noin 40–50 henkilöä, ja poliisi oli paikalla ohjaamassa liikennettä ja seuraamassa tilannetta. (Kangas; Mäki, 2021.)

Kello 16.40 poliisi kertoi neuvotelleensa ja osoittaneensa Elokapinalaisille vaihtoehtoisen paikan mielenosoituksen jatkamiselle, mutta Elokapina ei ollut suostunut siirtymään pois ajoväylältä. Poliisi tiedotti antaneensa poistumiskäskyn ja varautuvansa mahdollisiin kiinniottoihin, mikäli poistumiskäskyä ei noudatettaisi. (Kangas; Mäki, 2021.)

Kello 18.36 Helsingin poliisi tviittasi, että liikenne Sörnäisten rantatiellä kulkee normaalisti molempiin suuntiin. Seuraavaksi poliisi ilmoitti kiinniotettujen määrän arvioksi noin 35 henkilöä, jotka tultaisiin päästämään vapaaksi illan ja yön aikana. Poliisi kertoi kiinniottojen perusteiksi sen, etteivät mielenosoittajat noudattaneet poliisin poistumiskäskyä ja paikalta poistamisen katsottiin olevan riittämätön toimenpide, koska mielenosoittajat olivat ilmoittaneet mielenosoituksen jatkuvan iltakymmeneen saakka. Lisäksi poliisi tiedotti, että kadunvaltauksessa oli käytetty erilaisia välineitä, joilla mielenosoittajat olivat kytkeytyneet toisiinsa. (Kangas; Mäki, 2021.)

Elokapina itse ilmoitti paikalla olleen noin 150 mielenosoittajaa. Liike ilmoitti järjestävänsä mielenosoituksen ilmaistakseen pettymyksensä vallitsevaan ilmastopolitiikkaan kansallisella, globaalilla ja paikallisella tasolla. Syynä oli myös se, ettei Suomen hallitus ollut julistanut ilmasto- ja ympäristöhätätilaa, tai reagoinut ympäristökriisiin riittävän voimakkaasti. (Kangas; Mäki, 2021.)

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä osassa käymme läpi kirjallisuuskatsauksessamme ilmenneitä johtopäätöksiä. Elokapinan toiminnassa on huomattavissa toistuvuutta ja poliisi on muuttanut toimintatapojaan eri mielenosoituksissa.

6.1 Elokapinan toiminta

Elokapina käyttää mielenosoituksissaan hyväksi kansalaistottelemattomuutta, mikä on tähänastisissa tapauksissa esiintynyt kadunvaltauksina ja poliisin käskyjen noudattamatta jättämisenä. Kadunvaltauksien ja kaduille tehtävien tiesulujen aiheuttavat poliisille erilaisia tehtäviä. Tiesulkujen osalta poliisille voi aiheutua liikenteenohjaukseen liittyviä tehtäviä, jotka Elokapinan tapauksissa yleensä vaativat useita poliisipartioita. Lisäksi ajoväylällä tapahtuvat mielenosoitukset vaativat poliisia turvaamaan kansalaisten oikeutta mielenosoitukseen ja sananvapauteen turvallisesti. Elokapinan mielenosoitukset ovat aiheuttaneet poliisille myös raivauskalustoa vaativia tehtäviä, jotka edellyttävät JOUHA-resurssia. Tiesulut monesti päättyvät mielenosoittajien kiinniottamiseen, mikäli poliisin poistumiskäskyä ei noudateta. Elokapina on järjestänyt mielenosoituksia myös kulkueina, jotka myös voivat aiheuttaa poliisille tehtäviä esimerkiksi mielenosoituksen turvaamisen osalta tai liikenteenohjaukseen liittyviä tehtäviä.

Elokapina on meidän havaintojemme mukaan ilmoittanut poliisille lähes jokaisesta järjestämästään mielenosoituksesta. Ongelmia on tuottanut lähinnä poliisin kanssa sovitusta toimintamallista poikkeaminen, joka esiintyi jo ensimmäisessä tapauksessa Kaisaniemenkadulla. Varsinaisesta yhteistyöstä poliisin ja Elokapinan välillä ei ehkä voida puhua, mutta kommunikaatio on median perusteella tähän saakka toiminut hyvin.

Poliisi on lyhyessä ajassa muuttanut suhtautumistaan kansalaistottelemattomuuteen mielenosoituksissa etenkin, kun verrataan Kaisaniemenkadun kohtuullisen lyhytkestoista tiesulkua Mannerheimintien kesäkuun tiesulkuun, jossa oli yli 100 mielenosoittajaa. Poliisi sai Kaisaniemenkadun tapahtumista paljon palautetta, ja kansalaisilla oli hyvin risteäviä mielipiteitä toiminnan hyväksyttävyydestä. Myös Mannerheimintien tiesulut aiheuttivat kansalaisissa hyvin ristiriitaisia mielipiteitä esimerkiksi some-komentoinnissa.

Molemmat Mannerheimintien kadunvaltauksista ovat aiheuttaneet poliisille tehtäviä liikenteenohjauksen ja mielenosoituksen turvaamisen osalta. Lisäksi mielenosoituspaikoilla on jouduttu ottamaan mielenosoittajia kiinni ja kantamaan heitä poliisiautoihin tai mielenosoittajia varten varattuun linja-autoon.

Mannerheimintiellä on ollut myös poliisin neuvotteluhenkilökuntaa paikalla neuvottelemassa mielenosoittajien kanssa mielenosoituksen siirtämisestä.

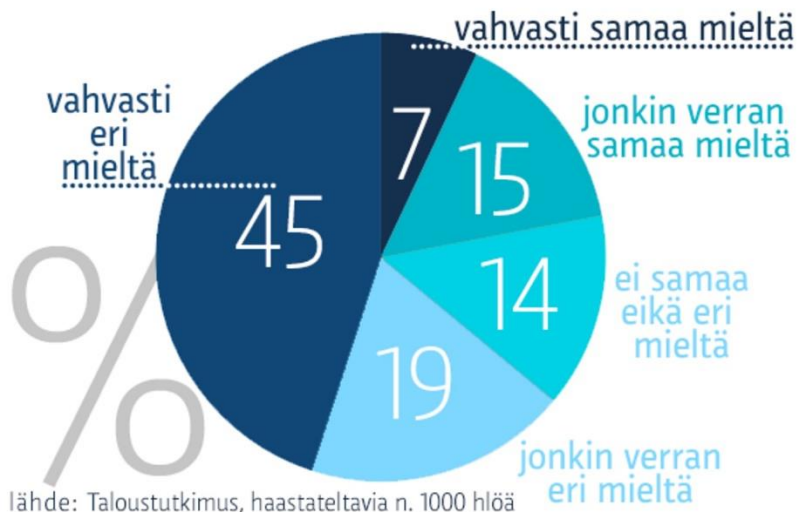
Valtioneuvoston linnalla olleen mielenosoituksen jälkeen Helsingin poliisi ilmoitti joutuneensa irrotta-
maan yhden rakennuksen oven kahvoista, koska mielenosoittajat olivat kiinnittyneet lukkojen avulla
rakennukseen (Poliisi, 9.10.2021). Tällainen toiminta edellyttää poliisilta erityistoimenpiteitä ja voi
vaatia esimerkiksi voimapihtien tai vastaavien raivausvälineiden käyttöä.

Kaisaniemenkadun mielenosoituksessa kansalaistottelemattomuus oli melko uutta niin poliisille kuin
myös mielenosoittajille. Kaasuttaminen voidaan nähdä ylilyöntinä tai poliisin normaalin tehtävän suo-
rittamisena. Hyväksyykö yhteiskunta passiivisten vastarintaa tekemättömien mielenosoittajien kaasut-
tamisen – vastaus riippuu paljon kansalaisten omista näkemyksistä.

Sörnäisten rantatien mielenosoituksesta ei ollut etukäteen ilmoitettu poliisille, jolloin kyseessä oli ”lai-
ton mielenosoitus”. Tästä kokouksesta ei siis ollut kokoontumislain 14 §:n mukaista ilmoitusta, vaikka
pykälän mukaan ilmoituksen voi jättää tekemättä ainoastaan tietyin kriteerein, joista yhtenä mielen-
osoitus ei saa aiheuttaa erityisiä liikennejärjestelyitä (KokL 14.2). Tämän kaltaiseen ”laittomaan ko-
koontumiseen” sovelletaan myös kokoontumislain 21 §:ää (Hölttä, 2013, 124).

Elokapinan toiminta jakaa mielipiteitä kansalaisissa toiminnan laillisuuden ja periaatteiden vuoksi.
Toisten mielestä on moraalisesti oikein rikkoa lakia jonkun suuremman hyvän vuoksi, toinen ei voi
ymmärtää asiaa lainkaan. Yli puolet suomalaisista oli Ylen kyselyn (2014) mukaan sitä mieltä, että
laki ohittaa moraalin, eikä sitä saa rikkoa, vaikka se olisi ristiriidassa oman moraalin kanssa (Vilkman,
2014).

Lakia voi rikkoa, jos oma moraali ja laki ovat ristiriidassa.

Kuva 1: Lähde: Yle

Ylen kyselyn mukaan suurin osa suomalaisista on sitä mieltä, että lakia tulee noudattaa riippumatta siitä, mitä oma oikeustaju sanoo. Eniten lainkuuliaisuuden kannalla olivat naiset, kaikkein suurituloisimmat ja johtavassa asemassa työskentelevät. Koulutus ja asuinpaikka eivät juuri vaikuttaneet kyselyn vastauksiin. Alle 35-vuotiaat olivat valmiimpia joustamaan moraalisten vapauksien osalta, ja kaikista eniten kyselyn väitettä kannattivat opiskelijat. Kyselyä kommentoineen oikeusfilosofin mukaan lain kunnioituksen perinne on muuttumassa ja kansalaisten moraalin kehittyminen vaikuttaa lainsäädäntöön. (Vilkman, 2021.)

Tutkimustuloksista onkin pääteltävissä, että nuoret ja opiskelijat kannattavat eniten kansalaistottelemattomuutta, joka perustuu juuri lain rikkomiseen moraalikysymyksissä. Nuorten keskuudessa siis lakia kyseenalaistetaan yhä enemmän ja moraalisesti oikeita tekoja punnitaan.

6.2 Poliisin toimintamahdollisuudet

Lainsäädäntö antaa poliisille tietyt toimintamahdollisuudet mielenosoitusten hajottamisesta tai siirtämisestä toiseen parempaan sijaintiin. Kokoontumislain 1 §:n mukaan laki on säädetty turvaamaan perustuslaissa säädetyn kokoontumisvapauden käyttämisestä sekä ohjaamaan yleisten kokousten ja yleisötilaisuuksien järjestämistä (KokL1§).

Kokoontumislain 4§ kuitenkin määrää, että julkisen vallan on edistettävä kokoontumisvapauden käyttämistä turvaamalla oikeus kokoontua ilman ulkopuolista häiriötä (KokL 4§). Elokapiinan mielenosoitukset - siis edellä mainitusta huolimatta - nauttivat perustuslain osoittamaa kokoontumisvapautta, jonka mukaan jokaisella on oikeus lupaa hankkimatta järjestää mielenosoituksia (PeL 13§).

Poliisin toimintamalli käsittelemisissä mielenosoituksissa on noudattanut samankaltaista kaavaa. Poliisi on pyrkinyt ennen muita toimia, kuten mielenosoitusten päättämistä neuvottelemaan Elokapi-
nan kanssa mielenosoitusten siirtämisestä muualle, jotta esimerkiksi liikenteelle ei koituisi niin koh-
tuutonta haittaa mielenosoituksesta.

Neuvottelun ollessa riittämätöntä poliisi on päättänyt mielenosoituksen kokoontumislain 21§:n perus-
teella. Mielenosoituksen päättämisen jälkeen edelleen paikalle jääneille mielenosoittajille poliisi on
antanut poistumiskäskyn. Poistumiskäskyä noudattamatta jättäneet on viimeisimpien mielenosoitus-
ten perusteella otettu kiinni poliisilain 2 luvun 10 §:n mukaan, jossa henkilö voidaan ottaa kiinni, jos
paikalta poistaminen on todennäköisesti riittämätön toimenpide eikä häiriötä voida muuten poistaa.
Valtioneuvoston mielenosoituksessa suuri osa paikalle jääneistä mielenosoittajista otettiin kiinni pak-
kokeinolain 2 luvun 1 §:n mukaan, koska heitä epäiltiin kokouksen estämisestä, niskoittelusta poliisia
vastaan ja törkeästä julkisrauhan rikkomisesta.

Poliisilla on oikeus käyttää voimakeinoja henkilön paikalta poistamiseksi tai kiinniottamisen toimitta-
miseksi (PoL 2:17.1). Samassa pykälässä kuitenkin todetaan, että voimakeinojen tulee tarpeellisia ja
sellaisia, joita voidaan pitää puolustettavina. Puolustettavuutta arvioidaan pykälässä tehtävän tärkey-
den, kiireellisyyden, vastarinnan vaarallisuuden, sekä käytettävissä olevien voimavarojen sekä mui-
den kokonaisarvosteluun vaikuttavien seikkojen perusteella.

Oc-sumutteen käytöstä Kaisaniemen kadulla 2020 onkin käyty paljon keskustelua julkisuudessa, eri-
tyisesti siitä, oliko voimakeinon käyttö puolusteltavissa ja tarpeellista. Poliisin toimintaa arvosteltiin
mediassa tapauksen osalta runsaasti. Kaisaniemenkadun mielenosoituksen jälkeen vastaavaa kaa-
sun käyttöä tai voimankäyttövälineiden käyttöä ei ole esiintynyt Elokapi-
nan mielenosoituksissa. Kaa-
sua käyttäneiden poliisimiesten epäillään syyllistyneen pahoinpitelyyn ja poliisin toiminta kokonaisuu-
dessaan kyseisen mielenosoituksen aikana joutui tarkkailun alle.

Myöhemmissä mielenosoituksissa poliisi on turvautunut lievempiin voimakeinoihin, kun passiiviset
mielenosoittajat on kannettu pois ajoväylältä. Muuttuneen poliisitoiminnan taustalla vallitsee todennä-
köisesti monia vaikuttavia tekijöitä, kuten sen hetkinen resurssitilanne ja toimenpiteistä päättävä taho.
Mielenosoitukset tulevat varmasti herättämään huomiota julkisuudessa jatkossakin, mikä vaatii poliis-
ilta myös valmiutta perustelemaan toimia ja antamaan kansalaisille selvitys tapahtumien kulusta.

7 POHDINTA

Elokapinan kehittäessä jatkuvasti omaa toimintaansa ja strategioitaan voi poliisin olla haastava ennakoita tulevia mielenosoituksia ja niiden vaatimia resursseja. Selvää on kuitenkin se, että lisäresursssia tarvitaan silloin, kun on ennalta tiedossa järjestettävä mielenosoitus.

Elokapinan jäsenmäärä on kasvanut viimevuosien aikana, ja tulee tulevaisuudessakin varmasti kasvamaan, myös muualla kuin Helsingissä. Tästä johtuen mielenosoitukset laajentuvat ja vaativat ja tulevat vaatimaan poliisin resursseja yhä enemmän. Elokapina kehittää jatkuvasti strategioitaan, mutta luultavasti kansalaistottelemattomuus tulee pysymään aktivismin keinona myös tulevaisuudessa.

Elokapinan vaatimukset todennäköisesti vaativat pitkän aikavälin poliittisia toimia. Esimerkiksi sitovan lainsäädännön luominen hiilineutraaliuden saavuttamiseksi vuoteen 2025 mennessä, ja välitön laaja ekologinen jälleenrakennus tulevat vaatimaan poliitikoilta paljon työtä. Näiden vaatimuksien johdosta Elokapinan toiminta tulee todennäköisesti jatkumaan, mikä indikoi pitkän aikavälin haasteita poliisin toiminnan ja resurssien kannalta.

Poliisin on tärkeää pyrkiä ylläpitämään keskusteluyhteyttä Elokapinan toimijoiden kanssa, jotta poliisi saa jatkossakin tietää järjestettävistä mielenosoituksista etukäteen ja osaa siten varautua vaadittavalla tavalla. Elokapinan osalta tässä yhteydessä olisi poliisille suotuisaa, että mielenosoituksista, joissa käytetään kansalaistottelemattomuutta, ilmoitettaisiin poliisille. Yllätykselliset mielenosoitukset esimerkiksi ajoväylillä ovat poliisille haastavia ja vaativat nopeita toiminnan muutoksia.

Lainvalvojina poliisin tulee toimia lainmukaisesti ja pystyä aina perustelemaan toimenpiteensä. Poliisi toimii tiettyjen periaatteiden, kuten suhteellisuus-, ja vähimmän haitan periaatteiden mukaisesti, joita mielenosoitustoiminnassa tulee pohtia kaikkien osallisten kannalta. Poliisin on toimittava asiallisesti ja puolueettomasti sekä yhdenvertaista kohtelua ja sovinnollisuutta edistäen (PoL 1:6). Lisäksi Poliisin on kunnioitettava perusoikeuksia ja ihmisoikeuksia sekä toimivaltuuksia käyttäessään valittava perusteltavissa olevista vaihtoehdoista se, joka parhaiten edistää näiden oikeuksien toteutumista (PoL 1:2). Ihmisten perusoikeuksiin puututtaessa poliisin tulee noudattaa erityistä tarkkuutta, jotta toiminta pysyy lainmukaisena ja kestää yhteiskunnan tarkastelua.

Poliisi on tiedottanut aktiivisesti Elokapinan mielenosoituksista ja siihen olisi jatkossakin pyrittävä. Tiedottaminen olisi hyvä olla etupainotteista ja tapahtua hyvissä ajoin jo ennen esimerkiksi liikenteen pysäyttämistä jollakin ajoväylällä. Tiedottamisessa tulee aina pyrkiä objektiivisuuteen ja siihen, että kaikki poliisin kanavissa julkaistu tieto perustuu varmistettuihin faktoihin.

Poliisin toiminnassa mielenosoituksissa tulee huomioida resurssien tehokas käyttö. Tästä hyvänä esimerkkinä on Mannerheimintiellä 2021 järjestetyt mielenosoitukset, joihin poliisi oli varannut linja-autoja kiinniotettujen kuljettamiseen. Mielenosoitusten hoitamisessa poliisi on käyttänyt neuvotteluhenkilöstöä, mikä on edesauttanut tilanteiden ratkaisua. Neuvotteluhenkilöstöä ja muuta poliisin henkilöstöä tulee kouluttaa vastaavien tilanteiden varalle ja ennakoivasti resursoida ennalta tiedettyjen mielenosoitusten ajankohtiin. Poliisilla. Poliisilla on jo jonkin verran kokemuksia Elokapinan mielenosoituksista, joten toimintaa pystytään suunnittelemaan etukäteen. Tietysti tulee huomioida mahdolliset muutokset Elokapinan toiminnassa, ja suhteuttaa toimintasuunnitelmat vastaamaan vaadittavia toimia.

Poliisitoiminnan muutoksiin on mahdotonta ottaa sen tarkemmin kantaa tällaisessa tutkielmassa. Korostamme kuitenkin toiminnan suunnitelmallisuutta, lakiin ja tosiseikkoihin perustuvaa johtamista ja toimenpiteitä sekä hyvää tiedottamista.

Ilmastoasiat ovat yhteiskunnassa paljon puhuttava aihe, ja etenkin nuorten keskuudessa huoli ilmastoasioista kasvaa. Elokapina on sitoutunut väkivallattomaan toimintaan, mutta ei sovi sivuuttaa hätätilan aiheuttamaa stressiä, joka saattaa johtaa uusien, erilaisiin toimintatapoihin turvautuvien, ympäristöliikkeiden syntyyn. Tällaisten aggressiivisten liikkeiden syntyyn on myös syytä kiinnittää huomiota poliisin tiedustelu- ja analyysiyksiköissä.

Mielenosoituksista säädetty kokoontumislaki on 20 vuotta vanha säädös, johon on tehty joitakin muutoksia melko säännöllisin väliajoin, kuitenkin muuttamatta olennaisesti säädöksen sisältöä. Mielenosoitukset ovat 20 vuoden aikana muuttuneet melko olennaisesti, ja myös lisääntyneet huomattavasti. Mielestämme kokoontumislaki kaipaa uudistusta ja uusia normeja, jotka selventäisivät myös poliisin toimintaa tulevaisuuden tilanteissa. Nykyinen laki jättää paljon harkinnan varaa, mikä toki on myös tarpeellista, mutta tarkennuksia olisi jossakin määrin hyvä tehdä poliisin toimintaan. Voisi olla paikallaan myös selvittää poliisin mahdollisuuksia siirtää olemassa oleva mielenosoitus, sekä kokoontumisrikkomuksen rangaistuksen suhdetta niskoittelurikokseen (Sullström, 2021).

7.1 Luotettavuusarviointi

Tieteellisen työn luotettavuutta arvioidaan luotettavuuskäsitteiden avulla, jotka toimivat niin sanottuina mittareina, joilla tarkastellaan tutkimustulosten luotettavuutta. Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuutta ei voi arvioida samalla tavalla kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa, joten se jää usein tutkijan arvion varaan. (Kananen, 2017. s. 175.) Case-tutkimuksen ja laadullisen tutkimuksen luotettavuus arvioitavuuden välillä ei ole eroa (Kananen, 2013. 118).

Käyttimme opinnäytetyössämme lähteinä kirjallisuutta, internetistä löytyviä sivustoja ja artikkeleita sekä lakeja ja poliisilaitoksen antamia selvityksiä. Yhtenä lähteenä toimi Helsingin poliisin Twitter-käyttäjä, josta saimme arvokasta ja yksityiskohtaista tietoa mielenosoitusten kulusta. Pyrimme tarkastelemaan lähteiden luotettavuutta koko aineiston keruu prosessin ajan sekä vertailimme erilaisia uutisartikkeleita keskenään, jotta sama tieto löytyisi useasta artikkelista. Vertailu muihin lähteisiin lisää dokumenttien luotettavuutta ja on myös tärkeätä miettiä dokumenttia arvioitaessa: kuka sen on kirjoittanut, miksi ja kenelle sekä, mitä siitä mahdollisesti puuttuu (Kananen, 2017. s. 121).

Käyttimme lähteinä yleisesti luotettavina pidettyjen tahojen verkkosivuja ja somekanavia. Pyrimme välttämään online-sivuja, joiden tarkoituksena olisi herättää mahdollisimman suurta huomiota ja saada lukijoita, jolloin uutisen sisältö voi olla liioiteltua tai sisältää täysin vääräkin tietoa. Online-artikkeleissa on tärkeä kiinnittää huomiota, minkä organisaation palvelimelta tai sivulta artikkeli on luettava (Kananen, 2013. 86). Syvällisen kuvan saamiseksi ilmiöstä tulee hankkia monipuolisesti eri aiheistosta tietoa (Kananen, 2013. 119).

Elokapinan toiminnasta Suomessa ja heidän periaatteistaan ei löytynyt juurikaan muuta tietoa, kuin heidän omilta verkkosivuiltaan. Lähde ei ollut kaikista objektiivisin ja se oli luotu ainoastaan Elokapinalaisten näkemyksistä ja kohdistettu heidän toiminnastaan kiinnostuneille henkilöille. Verkkosivu antoi kuitenkin arvokasta tietoa heidän toimintatavoistaan, tavoitteistaan ja periaatteistaan.

Tutkielman tarkoituksena oli esitellä Elokapinan toimintaa, heidän aiheuttamiaan mielenosoituksia ja niistä poliisille koituvia tehtäviä. Sekä myös pohtia poliisin toimintaa näissä mielenosoituksissa ja käydä taustalla ohjaavia lakipykälä läpi. Pyrimme esittelemään asiat objektiivisesti ja tiedostimme, että omat kokemuksemme mielenosoituksista ja Elokapinasta työrintamalla sekä omat poliittiset näkemykset voisivat vaikuttaa kirjoitusasuun ja tietynlaisten näkökulmien valintaan. Luetuimme työtämme myös muutamilla muilla osapuolilla, jotta tutkielma olisi mahdollisimman objektiivinen ja omat mielipiteemme eivät näkyisi itse työssä.

7.2 Itsearviointi

Opinnäytetyömme onnistui mielestämme odotuksien mukaisesti. Saimme aikaan objektiivisen kuvauksen Elokapinasta ilmiönä. Saimme kerättyä riittävästi tietoa esitelläksemme kansalaistottelemattomuutta, Elokapinaa ja järjestön mielenosoituksia. Lainsäädännöllisesti onnistuimme löytämään opinnäytetyöllemme tärkeimmät lakipykälät ja hyödyntämään niitä ilmiöön liittyvässä pohdinnassa. Internet -lähteiden määrä Elokapinaan liittyen on laaja ja objektiivisuuden aste vaihtelee suuresti läh-

teestä riippuen. Mielestämme onnistuimme objektiivisessa kuvauksessa käsitellessämme sekä poliisin, että Elokapinan tiedotuksia, mutta myös mahdollisimman riippumattomien uutismedioiden lähdemateriaalia.

Toteutimme opinnäytetyön parityönä, mikä onnistui pääsääntöisesti ilman ongelmia. Pääosin kirjoitimme opinnäytetyötä yhdessä ja pohdimme rakennetta ja sisältöä keskustellen. Suurimmat ongelmat parityöskentelyssä ilmenivät kieliasun erilaisuudessa, kun molemmat kirjoittivat omat osuutensa. Joitakin haasteita itse opinnäytetyössä myös ilmeni. Kun toimitaan valmiin aineiston perusteella, tulee toisinaan eteen tilanne, että juuri sillä hetkellä tarvittavaa tietoa ei olekaan saatavilla, ja sitä joutuu toisinaan etsimään pitkäänkin. Etenkin, kun etsimme mielenosoituksista tietoa, ei uutisartikkeleissa aina ollut niitä yksityiskohtia, joita kaipasimme - toisinaan artikkeleissa oli myös paljon meidän opinnäytetyöllemme tarpeetonta tietoa.

LÄHTEET

BBC: The '3.5% rule': How a small minority can change the world [Verkkosivu]. Saatavissa: <https://www.bbc.com/future/article/20190513-it-only-takes-35-of-people-to-change-the-world> Luettu 24.9.2021.

Bedau, Hugo (1961): "On civil disobedience". The journal of philosophy.

ELOKAPINA – EXTINCTION REBELLION FINLAND-MEISTÄ [Verkkosivu]. Saatavilla: <https://elokapina.fi/about-us/> Luettu 20.9.2021.

ELOKAPINA – EXTINCTION REBELLION FINLAND-TULE MUKAAN [Verkkosivu] Saatavilla: <https://elokapina.fi/act-now/> Luettu 20.9.2021

ELOKAPINA – EXTINCTION REBELLION FINLAND-TULE MUKAAN-PAIKALLISRYHMÄT [Verkkosivu] Saatavilla: <https://elokapina.fi/local-groups/> Luettu 20.9.2021

ELOKAPINA – EXTINCTION REBELLION FINLAND-TULE MUKAAN-TYÖRYHMÄT [Verkkosivu] Saatavilla: <https://base.elokapina.fi/g?filter=ktr-> Luettu 20.9.2021

ELOKAPINA – EXTINCTION REBELLION FINLAND-VAATIMUKSET [Verkkosivu]. Saatavilla: <https://elokapina.fi/our-demands/> Luettu 20.9.2021

ELOKAPINA – EXTINCTION REBELLION FINLAND-PERIAATTEET JA ARVOT [Verkkosivu]. Saatavilla: <https://elokapina.fi/principles-and-values/> Luettu 20.9.2021

ELOKAPINA – EXTINCTION REBELLION FINLAND-TOIMINTAKONSENSUS [Verkkosivu]. Saatavilla: <https://elokapina.fi/action-consensus/> Luettu 20.9.2021

ELOKAPINA – EXTINCTION REBELLION FINLAND-TIEDOTE 9.10.2021 [Verkkosivu]. Saatavilla: <https://elokapina.fi/news/press-release/2021/10/09/syyskapina-paattynyt/> Luettu 20.11.2021

ELOKAPINA – EXTINCTION REBELLION FINLAND-TIEDOTE 29.9.2021 [Verkkosivu]. Saatavilla: <https://elokapina.fi/news/press-release/2021/09/29/syyskapina-alkanut/> Luettu 20.11.2021

ELOKAPINA – EXTINCTION REBELLION FINLAND-TIEDOTE 8.10.2021 [Verkkosivu]. Saatavilla: <https://elokapina.fi/news/press-release/2021/10/08/valtioneuvoston-linna/> Luettu 20.11.2021

Etiikka.fi: Kun kansalainen ei tottele [Verkkosivu]. Saatavissa: <https://etiikka.fi/kun-kansalainen-ei-tottele/> Luettu 24.9.2021

EUR-Lex Access to European Union law [Verkkosivu] Saatavilla: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT> Luettu 20.11.2021

EXTINCTION REBELLION [Verkkosivu] Saatavilla: <https://rebellion.global/> Luettu 24.9.2021.

HE 145/1998. Hallituksen esitys Eduskunnalle kokoontumislainsiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Helsingin poliisi, [@HelsinkiPoliisi] (11.12.2021). Saatavilla <https://twitter.com/HelsinkiPoliisi/status/1469657602820874245> Luettu 24.2.2022

Helsingin poliisi, [@HelsinkiPoliisi] (17.6.2021) <https://twitter.com/HelsinkiPoliisi/status/1405587141464412167> Luettu 24.2.2022

Helsingin poliisi, [@HelsinkiPoliisi] (18.6.2021) Saatavilla: <https://twitter.com/helsinkipoliisi/status/1405947916615835649> Luettu 24.2.2022

Helsingin poliisi, [@HelsinkiPoliisi] (24.9.2021). Saatavilla: <https://twitter.com/HelsinkiPoliisi/status/1441316430163558402> Luettu 24.2.2022

Helsingin poliisi, [@HelsinkiPoliisi] (29.9.2021). Saatavilla: <https://twitter.com/HelsinkiPoliisi/status/1443231253113749514> Luettu 24.2.2022

Helsingin Poliisi, [@HelsinkiPoliisi]. (3.10.2020). Saatavilla: <https://twitter.com/helsinkipoliisi/status/1312393132835852289> Luettu 24.2.2022

Helsingin poliisilaitoksen selvitys ja lausunto, 19.11.2021 POL-2021-131739 Saatavilla: <https://poliisi.fi/documents/25235045/49245886/Helsingin+poliisilaitoksen+selvitys+ja+lausunto.pdf/5682e1ab-1705-ffca-b135-6b17bc8f432c/Helsingin+poliisilaitoksen+selvitys+ja+lausunto.pdf?t=1637331471903>

Vilkman Anu, 2014 Yle.fi "Suomalaiset: Laki ohittaa moraalin" [Verkkosivu]. Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-7003899> Luettu 24.2.2022

Höltkä, Kalevi: Kansalaistoiminta, lailliset oikeudet. Into, 2013.

Ikävalko, Kari; Stenroos, Maria. 2020. "Kaikki Helsingin ilmastomielenosoituksessa kiinni otetut vapautettu – "Poliisin voimankäyttö arvioidaan", sanoo sisäministeri Ohisalo [Verkkosivu]. Yle, 3.10.2020. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-11577948> Luettu 21.11.2021.

Kananen, Jorma: Case-tutkimus opinnäytetyönä, Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2013

Kananen, Jorma: Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä, Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2017

Kangas, Laura & Mäki, Markus, 2021 Yle.fi. Elokapinan mielenosoitus katkaisi liikenteen Sörnäisten Rantatiellä Helsingissä- poliisi otti kiinni 38 ihmistä [Verkkosivu]. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-12226243> Luettu 24.2.2022

Niinistö, Meeri; Karppi, Tiina; Koivisto, Ilona; Karhu, Otso; Haavisto, Markku; Orjala, Anne; ym. 17.6-24.6.2021 Yle.fi. Elokapinan viikon kestänyt mielenosoitus päättyy tänään Senaatintorilla – keskusteluista ministerien kanssa jäi mielenosoittajille pettynyt olo [Verkkosivu]. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-11987288> Luettu 8.2.2022

Katri Kirsi, 2020 Yle.fi. Poliiseja epäillään Elokapinan mielenosoittajien pahoinpitelystä. Artikkel. Saatavilla <https://yle.fi/uutiset/3-11687068> Luettu 8.2.2022

Korkalainen, Jari, 2020. "Milloin poliisiin tulee keskeyttää mielenosoitus". Opinnäytetyö. Poliisiammattikorkeakoulu. Saatavilla: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/352392/ON_Korkalainen.pdf?sequence=2&isAllowed=y

KKO:1983-II-159

Lauhakangas, Outi (toim.) 1986: Kansalaistottelemattomuudesta. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Leinonen, Jasmin 2017: Kokoontumisvapaus - kehitys, rajoitukset ja poliisiviranomaisen näkökulma. Turun Ammattikorkeakoulu, Turku. Saatavilla: <https://www.theseus.fi/handle/10024/124049>

Monti, Anton & Purokuru, Pontus: Suoraa toimintaa! Autonomiset liikkeet Suomessa 1986-2016. Into, 2018.

Müller, Jenni Hannele 2015: Kansalaistottelemattomuus demokraattisessa yhteiskunnassa- John Rawls ja Hannan Arendt. Helsingin yliopisto, Valtiotieteellinen tiedekunta, käytännöllinen filosofia, Pro gradu- tutkielma. Saatavilla: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/156708/Muller_Kaytanollinen_filosofia.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Oikeusministeriö, perustuslaki [Verkkosivu] Saatavissa: <https://oikeusministerio.fi/perustuslaki> Luettu 14.1.2022

Poliisi.fi, 9.10.2021 [Verkkosivu]. Poliisi otti kiinni 52 mielenosoittajaa Valtioneuvoston linnan portailta. Saatavissa: <https://poliisi.fi/-/poliisi-otti-kiinni-52-mielenosoittajaa-valtioneuvoston-linnan-portailta> Luettu 14.1.2022.

Poliisi.fi, 5.10.2020 [Verkkosivu]. Helsingin poliisilaitos selvittää lauantaiseen elokapinan mielenosoitukseen liittyvien tapahtumien kulkua. Saatavissa <https://poliisi.fi/-/helsingin-poliisilaitos-selvittaa-lauantaiseen-elokapina-mielenosoitukseen-liittyvien-tapahtumien-kulkua> Luettu 8.2.2022

Thoreau, Henry David: On the duty of civil disobedience

UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ. Kansalaistottelemattomuus – JYU. [Verkkosivu]. Saatavissa: <http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/kansalaistottelemattomuus> Luettu 9.9.2021.